The Model of Political Defense in Ayatollah Khamenei's Defense Thought[1]

Siamak Bagheri Choukami
Associate Professor, Imam Sadiq Institute of Islamic Sciences, Qom, Iran.
s.bagheri6@gmail.com

Abstract

This study aims to reconstruct and present a coherent conceptual model of political defense in Ayatollah Khamenei's thought by elucidating its dimensions, components, and structural relationships. It seeks to reveal the underlying logic governing the protection of the independence, identity, interests, and ideals of the Islamic Revolution. Political defense is a fundamental means of safeguarding the political order against threats, pressure, and external influence. Despite its significance in Ayatollah Khamenei's thought, the absence of an integrated model has obscured its components and their complementarity. Treating relevant themes as separate and equivalent categories does not adequately explain the structure of political defense. This study therefore asks: What are the principal dimensions and components of political defense in Ayatollah Khamenei's thought, and how can their conceptual relationships be represented in a coherent model? This qualitative study employs thematic analysis based on Attride-Stirling's thematic network framework. Data were drawn from Ayatollah Khamenei's speeches. Relevant statements were coded, compared, refined, and reviewed. The codes were grouped according to semantic affinity and conceptual relationships and organized at three levels: basic themes, organizing themes, and global themes. This procedure reconstructed the thematic structure and relationships among its dimensions. The analysis yielded a thematic network comprising 153 basic themes, 23 organizing themes, and six global themes: faith-based defense, people-based defense, intelligent defense, preventive defense, offensive defense, and impact-oriented defense. These are not six independent or equivalent dimensions. Their conceptual roles can instead be understood at two levels. Faith-based and people-based defense are foundational, pervasive characteristics. The former establishes the religious, ethical, and normative basis of defense, whereas the latter identifies its social foundation and the people's role in sustaining and carrying it out. The remaining four themes describe functional dimensions of defensive action. Faith-based defense encompasses reliance on God, faith as the source and orientation of action, a sense of religious duty and responsibility, adherence to Islamic law and ethical principles, and commitment to revolutionary identity and spirit. Faith motivates and supports action while setting its normative direction and limits, fostering courage, perseverance, and responsibility. People-based defense concerns public presence,

[1] Cite this article: Bagheri Choukami, S. (2026). The Model of Political Defense in Ayatollah Khamenei's Defense Thought. *Political Science*, 29(3), p.

https://doi.org/10.22081/PSQ.2026.75865.3189

Received: 2026/01/09 **; Revised: 2026/04/18 ; Accepted: 2026/05/16 ; Published online: 2026/10/02**

responsible political agency, and collective resistance. People are not merely supporters of the political system, but are also participants responsible for its protection. Their informed participation can help neutralize threats and strengthen political deterrence. Collective resistance depends on organizing social capacities, solidarity, and active participation. Intelligent defense refers to the deliberate and context-sensitive coordination of available capacities in response to the nature of a threat. Its components include flexible action, informed assessment of the adversary and its plans, comprehensive responses proportionate to multidimensional threats, and initiative combined with vigilance and sound judgment. It selects appropriate methods while preserving strategic principles. Preventive defense emphasizes timely recognition and action before a threat materializes or intensifies. It includes intervention at the appropriate moment, rejecting submission to adversarial domination or influence through the principle of the Great Jihad, maintaining anticipatory resilience, and strengthening social perseverance. It identifies vulnerabilities, sustains readiness, and prevents erosion of political independence and collective resistance. Offensive defense denotes an active, lawful, and purposeful political posture, not indiscriminate confrontation or military aggression. It is expressed through challenging the adversary's claims and contradictions, firmly defending political values and interests, supporting aligned peoples and movements, and coordinating allied forces. This dimension highlights initiative and strategic use of political capacities and adversarial vulnerabilities. Impact-oriented defense focuses on influencing the perceptions, attitudes, and political orientations of target audiences. Its principal mechanisms are persuasion, discourse-building, enlightenment, and public claim-making. These mechanisms strengthen informed acceptance, expand supportive narratives, counter distortion, and articulate public demands consistent with political values. The study reconstructs political defense in Ayatollah Khamenei's thought as a multidimensional model whose coherence derives from the complementary roles of its components, rather than their equivalence. Faith-based and people-based defense provide its normative foundation and social base, while intelligent, preventive, offensive, and impact-oriented defense explain how action is organized in relation to threats, timing, direction, and mechanisms of political influence. These four functional dimensions are neither necessarily sequential stages nor mutually exclusive categories; depending on the threat and circumstances, they may operate simultaneously or with varying emphasis. The findings establish no fixed hierarchy, sequence, or causal relationship among the themes. Rather, they offer a conceptual framework for understanding how stable religious and social foundations can be combined with diverse modes of political action, providing a basis for further research into their relationships and application in specific political contexts and their implications for collective political life and practice.

Keywords: Political Defense, Ayatollah Khamenei, Thematic Network Analysis, Attride-Stirling, Faith-Based Defense, People-Based Defense, Islamic Revolution.

الگوی دفاع سیاسی در اندیشه دفاعی آیت‌الله خامنه‌ای[۲]

سیامک باقری چوکامی

دانشیار، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (ع)، قم، ایران.

s.bagheri6@gmail.com

چکیده

دفاع سیاسی در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای یکی از عرصه‌های بنیادین صیانت از استقلال، هویت، منافع و آرمان‌های انقلاب اسلامی است. با وجود اهمیت این عرصه، نبود الگویی منسجم برای تبیین ابعاد و مؤلفه‌های آن، شناخت منطق حاکم بر دفاع سیاسی و روابط میان اجزای آن را محدود می‌سازد. پژوهش حاضر با هدف شناسایی و استخراج مضامین دفاع سیاسی، سازمان‌دهی آنها در قالب شبکه مضامین و ارائه الگویی ساختارمند از این عرصه در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای انجام شده است. این پژوهش از نظر رویکرد، کیفی و از حیث روش، بر تحلیل مضمون با استفاده از الگوی شبکه مضامین آتریداستراتژیک مبتنی است. داده‌ها از بیانات آیت‌الله خامنه‌ای گردآوری و پس از شناسایی گزاره‌های مرتبط، کدگذاری، مقایسه مفهومی، پالایش و بازبینی شدند. سپس مضامین بر اساس قرابت معنایی و روابط مفهومی، در سه سطح پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر سازمان‌دهی شدند تا ساختار دفاع سیاسی و پیوند میان ابعاد آن بازسازی شود. یافته‌ها نشان داد که شبکه مضامین دفاع سیاسی از ۱۵۳ مضمون پایه، ۲۳ مضمون سازمان‌دهنده و شش مضمون فراگیر تشکیل شده است: دفاع مؤمنانه، دفاع مردم‌پایه، دفاع هوشمندانه، دفاع پیش‌گیرانه، دفاع تهاجمی و دفاع تأثیرمحور. این ابعاد، وجوه مکمل الگوی دفاع سیاسی را بازنمایی می‌کنند؛ به‌گونه‌ای که دفاع مؤمنانه مبانی اعتقادی و هنجاری، دفاع مردم‌پایه پایگاه اجتماعی و نقش مردم، دفاع هوشمندانه کنش مبتنی بر ترکیب هنرمندانه همه ظرفیت‌های متناسب، دفاع پیش‌گیرانه زمان و منطق اقدام، دفاع تهاجمی جهت کنش و دفاع تأثیرمحور سازوکارهای اثرگذاری بر نگرش‌ها و جهت‌گیری‌های سیاسی را مشخص می‌کنند. برایند پژوهش، الگویی چندبعدی از دفاع سیاسی است که در آن مبانی اعتقادی و هنجاری، ظرفیت‌های اجتماعی و شیوه‌ها و جهت‌گیری‌های کنش دفاعی در ارتباطی متقابل قرار می‌گیرند. این الگو افزون بر فراهم‌کردن چارچوبی مفهومی برای فهم منطق دفاع سیاسی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، امکان تبیین روابط درونی ابعاد آن،

[۲] **استناد به این مقاله:** باقری چوکامی، سیامک (۱۴۰۵). الگوی دفاع سیاسی در اندیشه دفاعی آیت‌الله خامنه‌ای. *علوم سیاسی*، ۲۹(۳)، ص

https://doi.org/10.22081/PSQ.2026.75865.3189

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۱۹ ؛ **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۵/۰۱/۲۹ ؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۵/۰۲/۲۶ ؛ **تاریخ انتشار:** ۱۴۰۵/۰۷/۱۰

در حال آماده سازی برای انتشار

شناخت وجوه مکمل دفاع سیاسی و تحلیل تناسب شیوه‌های مواجهه با ماهیت تهدیدهای سیاسی را فراهم می‌سازد.

کلیدواژه‌ها

دفاع سیاسی، آیت‌الله خامنه‌ای، تحلیل مضمون، شبکه مضامین، دفاع مؤمنانه، دفاع هوشمندانه، دفاع مردم‌پایه.

در حال آماده سازی برای انتشار

بیان مسئله

دفاع از الزامات بنیادین حفظ موجودیت، استقلال، هویت و ظرفیت تصمیم‌گیری هر نظام سیاسی است. در جمهوری اسلامی ایران، با توجه به ماهیت انقلاب اسلامی و استمرار تقابل با جریان‌ها و قدرت‌های مخالف، این موضوع اهمیت ویژه‌ای دارد. دفاع در این چارچوب به عرصه نظامی محدود نیست؛ بلکه صیانت از استقلال سیاسی، انسجام داخلی، قدرت تصمیم‌گیری و توان مواجهه با فشارهای بیرونی را نیز در بر می‌گیرد؛ ازاین‌رو دفاع سیاسی یکی از عرصه‌های مهم حفاظت از ارکان و ظرفیت‌های سیاسی نظام در برابر تهدیدهای متوجه آن به شمار می‌رود. پیچیدگی محیط تهدید، شناخت ابعاد و منطق دفاع سیاسی را ضروری‌تر ساخته است. ایجاد شکاف اجتماعی، تضعیف اعتماد عمومی، اثرگذاری بر افکار عمومی و محاسبات نخبگان، اختلال در فرایند تصمیم‌گیری و اعمال فشارهای بین‌المللی، از جمله شیوه‌هایی هستند که می‌توانند بر ظرفیت سیاسی یک نظام تأثیر گذارند.

مواجهه با چنین تهدیدهایی، افزون بر واکنش متناسب، مستلزم شناخت موقعیت، حفظ انسجام، بهره‌گیری از ظرفیت اجتماعی و انتخاب سنجیده شیوه‌های کنش سیاسی است؛ بنابراین فهم دفاع سیاسی به شناخت مجموعه‌ای از اقدامات منفرد محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم تبیین منطق و روابط میان عناصر شکل‌دهندهٔ آن است. در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای، موضوعاتی همچون ایمان و اتکال به خداوند، مسئولیت‌پذیری، استقلال و عزت، حضور مردم، شناخت دشمن، بصیرت، روشنگری، مقاومت، تدبیر و مواجهه فعال با تهدیدها در پیوند با دفاع از انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی مطرح شده‌اند. این گزاره‌ها در موضوعات و مقاطع گوناگون و در ارتباط با مباحثی چون انقلاب اسلامی، جهاد، مقاومت، سیاست خارجی، جنگ نرم و مسائل داخلی بیان شده‌اند و لزوماً در قالب ساختاری مستقل و منسجم از دفاع سیاسی صورت‌بندی نشده‌اند. افزون بر این، گزاره‌های یادشده از حیث کارکرد مفهومی یکسان نیستند: برخی به مبانی و جهت‌گیری‌های دفاع سیاسی مربوط‌اند و برخی دیگر شیوه‌ها، موقعیت‌ها یا پیامدهای کنش دفاعی را بیان می‌کنند؛ ازاین‌رو مسئله اصلی صرفاً گردآوری این مفاهیم نیست، بلکه شناسایی نسبت آنها با دفاع سیاسی و کشف روابط میان آنهاست.

با وجود توجه پژوهش‌های پیشین به موضوعاتی مانند ابعاد سیاسی نظریه دفاعی، تهدیدهای سیاسی ـ امنیتی، دفاع نرم، مقاومت و مشارکت مردمی، همچنان این مسئله مطرح است که دفاع سیاسی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای چگونه می‌توان در قالب ساختاری مفهومی و به‌هم‌پیوسته تبیین کرد. پژوهش حاضر با تمرکز بر این مسئله، درصدد شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های دفاع سیاسی و بازسازی روابط میان آنهاست تا تصویری منسجم از ساختار مفهومی و منطق حاکم بر دفاع سیاسی در این منظومه فکری ارائه دهد؛ بنابراین پرسش اصلی پژوهش به این شرح است: الگوی دفاع سیاسی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای چگونه قابل تبیین است؟

در حال آماده سازی برای انتشار

۱.پیشینه پژوهش

در زمینه دفاع سیاسی و ابعاد سیاسی ــ امنیتی دفاع جمهوری اسلامی ایران، مطالعات متعددی انجام شده است. عابدی و کرم‌نیا (۱۳۹۱) در مقاله «ابعاد راهبردی نظریه دفاعی امام خمینی۱»، دفاع سیاسی و مردمی را در کنار ابعاد معنوی، نظامی، فرهنگی و اقتصادی، از ابعاد اصلی نظریه دفاعی انقلاب اسلامی معرفی کرده‌اند؛ اما به اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای و بازسازی الگوی دفاع سیاسی در آن نپرداخته‌اند. بنی‌اشراف و فرزندی (۱٤۰۳) نیز در مقاله «تبیین بعد سیاسی نظریهٔ دفاعی ـــ امنیتی انقلاب اسلامی»، با روش داده‌بنیاد، مؤلفه‌هایی همچون حفظ نظام و امنیت، مرزبندی ارزشی، مقاومت، مقابله با نفوذ و نقش‌آفرینی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای را شناسایی کردند؛ با این حال تمرکز آنان بر تبیین کلی بعد سیاسی نظریه دفاعی ـــ امنیتی انقلاب اسلامی است، نه الگوی مستقل دفاع سیاسی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای. در حوزه مواجهه با تهدیدهای سیاسی، تارج‌آبادی و مرادیان (۱۳۹۳) در مقاله «دیپلماسی دفاعی ــ امنیتی جمهوری اسلامی ایران در برابر دیپلماسی اجبار ایالات متحده آمریکا»، الزامات مقابله با فشار خارجی را بررسی و مدلی مفهومی ارائه کرده‌اند. نقیب‌السادات و ارباب افضلی (۱۳۹۳) نیز با تمرکز بر تهدیدهای سیاسی تلفن همراه، بر نقش شایعه‌پراکنی، تحریک هیجانات اجتماعی و آموزش و فرهنگ‌سازی تأکید کرده‌اند. آور و سبحانی‌فر (۱٤۰۰) مدلی برای مدیریت تهدیدهای سیاسی ـــ امنیتی مبتنی بر آگاهی، اعتماد و مشارکت اجتماعی ارائه کرده‌اند و آور، نصرالله‌زاده، متقی و توکلی (۱٤۰۲) نقش ابعاد شناختی، ارتباطی و ساختاری سرمایه اجتماعی را در مدیریت این تهدیدها بررسی کرده‌اند. این مطالعات بیشتر بر تهدیدها و الزامات مقابله با آنها متمرکزند، نه بازسازی دفاع سیاسی به مثابهٔ منظومه‌ای مفهومی. سلامی و همکاران در مقاله «ارائه الگوی دفاع نرم سیاسی جمهوری اسلامی ایران، مبتنی بر گفتمان امام خامنه‌ای»، با رویکرد کیفی و نظریه داده‌بنیاد، الگویی از دفاع نرم سیاسی ارائه کرده‌اند. این مطالعه از نزدیک‌ترین پژوهش‌ها به موضوع حاضر است؛ با این حال تمرکز آن بر دفاع نرم و مقابله با جنگ نرم است و همه ابعاد و شیوه‌های دفاع سیاسی در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای را پوشش نمی‌دهد. در مطالعات جدیدتر، اخباری، کلانتری، لباف، مهریاری و نوری‌فرد (۱٤۰۳) نقش آمایش سرزمینی و توزیع جمعیت را در تقویت دفاع سیاسی بررسی کرده‌اند و جعفری‌نیا، جوادی نوبندگانی و اجتهادی (۱٤۰٤) راهبردهای مقابله با تهدیدهای سیاسی در روابط ایران و عراق را شناسایی و اولویت‌بندی کرده‌اند. این دو مطالعه به‌ترتیب بر ظرفیت سرزمینی و مقابله با تهدیدهای سیاسی تمرکز دارند. جمع‌بندی پیشینه نشان می‌دهد دفاع سیاسی در پژوهش‌های موجود بیشتر از بُعد سیاسی نظریه دفاعی، مدیریت تهدیدهای سیاسی – امنیتی، دفاع نرم، سرمایه اجتماعی، ظرفیت‌های سرزمینی و راهبردهای مقابله با تهدید بررسی شده است. با وجود ارزشمندی این مطالعات، پژوهشی که دفاع سیاسی را به صورت منظومه‌ای به‌هم‌پیوسته از مضامین و مؤلفه‌ها در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای بازسازی کند، به چشم نمی‌خورد. تمایز پژوهش حاضر در گذار از مطالعه یک بُعد، مصداق یا مسئله خاص به استخراج و سازمان‌دهی شبکه مضامین دفاع سیاسی است؛ به‌گونه‌ای که ابعاد و مؤلفه‌های سازندهٔ آن در ساختاری مفهومی شناسایی و روابط میان آنها تبیین شود؛ بدین ترتیب پژوهش حاضر درصدد پوشش خلأ میان مطالعات پراکنده درباره دفاع سیاسی و ارائه الگویی منسجم از منطق دفاع سیاسی در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای است.

۲. مبانی نظری

۲-۱. مفهوم الگو

«الگو» صورت‌بندی منسجمی از عناصر، روابط و مسیرهای مرتبط با یک پدیده است که امکان فهم، توصیف و تبیین آن را فراهم می‌کند؛ بنابراین الگو افزون بر مؤلفه‌ها، نحوه ارتباط و سازمان‌یابی آنها را نیز نشان می‌دهد. در روش‌شناسی پژوهش، الگو را

می‌توان دنباله طبیعی طرح نظری و تجربی مسئله دانست که داده‌ها و خطوط اصلی تحلیل را منسجم می‌سازد (کِیوی و کامپنهود، ۱۳۸۱، ص. ۱۱٤)؛ بر این اساس مقصود از الگوی دفاع سیاسی در پژوهش حاضر، صورت‌بندی منسجمی از منطق، جهت‌گیری‌ها و شیوه‌های دفاع سیاسی و روابط میان آنهاست که از تحلیل بیانات آیت‌الله خامنه‌ای به دست می‌آید.

۲-۲. مفهوم دفاع

دفاع در معنای لغوی، به مفاهیمی همچون دورکردن، بازداشتن، حفظ‌کردن و حمایت در برابر تعرض اشاره دارد (دهخدا، ۱۳۷۷، ص. ۱۰۹٤۰؛ معین، ۱۳۷٦؛ ص.۱۵٤۰؛ عمید، ۱۳٦۲، ص. ۵۰۱). در ادبیات دفاعی نیز دفاع به مجموعه اقدامات و ظرفیت‌هایی اطلاق می‌شود که برای حفظ و حمایت از ارزش‌ها و مقابله با تهدیدها و تهاجم‌ها به کار گرفته می‌شوند (محمدنژاد و نوروزی، ۱۳۷۸، ص. ۱٤۲؛ عبدالله‌خانی، ۱۳۸٦، ص. ۱٤۹)؛ ازاین‌رو دفاع مفهومی تهدیدمحور است، اما الزاماً به معنای انفعال نیست؛ بلکه می‌تواند شامل پیش‌گیری، مقابله، مقاومت و در شرایطی اقدام پیش‌دستانه نیز باشد. در مطالعات راهبردی، دفاع در دو معنای مضیق و موسّع به کار می‌رود. در معنای مضیق، دفاع بیشتر به واکنش نظامی در برابر حمله مسلحانه اطلاق می‌شود (آقابخشی و افشاری‌راد، ۱۳۸۳، ص. ٦۱٤)؛ در معنای موسّع، دفاع مجموعه تدابیری است که برای مقابله با تهدیدهای سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی، روانی و فناورانه اتخاذ می‌شود (پورسعید، ۱۳۹۱، ص.۱۰؛ کیانی، ۱۳۹۵، ص. ۲۸). در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، مفهوم دفاع واجد همین معنای موسّع است (مقام معظم رهبری، ۱۳۷٦/۹/۵)؛ بنابراین در این پژوهش، دفاع به معنای مجموعه اقدامات و ظرفیت‌های فعال و متناسب برای صیانت از ارزش‌ها، منافع و موجودیت نظام در برابر تهدیدها و تهاجم‌ها و نیز جلوگیری از شکل‌گیری یا گسترش آنها در نظر گرفته می‌شود.

۲-۳. دفاع سیاسی

دفاع سیاسی، بر خلاف مفاهیمی مانند دفاع ملی و سیاست دفاعی، در ادبیات فارسی و انگلیسی تعریف واحد و تثبیت‌شده‌ای ندارد. در آثار کلاسیک راهبردی، کلاوزویتس دفاع را در ارتباط با مبارزهٔ یک ملت برای حفظ موجودیت و رهایی از کوشش‌های توسعه‌طلبانه و کشورگشایانه مطرح می‌کند. در این برداشت، دفاع بر غایت و موضوع مبارزه ناظر است و لزوماً به دفاعی‌بودن شیوه اقدام محدود نمی‌شود. (Clausewitz, 1966, p. 742) در ادبیات معاصر نیز اصطلاح‌هایی مانند defense politics و defense political strategy برای بحث از سیاست‌ها، راهبردها و ظرفیت‌های صیانت از موجودیت دولت و ملت و مواجهه با تهدیدها به کار رفته‌اند؛ (Ras, 2024, pp. 550, 557) با این حال این اصطلاح‌ها معادل دقیق «دفاع سیاسی» نیستند و تعاریف آنها را نمی‌توان بدون تفکیک مفهومی به پژوهش حاضر منتقل کرد. در منابع فارسی، دفاع سیاسی یکی از ابعاد دفاع و ناظر بر صیانت از ارزش‌ها، منافع، استقلال، هویت و اقتدار سیاسی در برابر تهدیدها و تهاجم‌های سیاسی معرفی شده است (بختیاری، ۱۳۹۵، ص. ۱۰۸ــــ۱۰۹؛ عراقچی و همکاران، ۱۳۹۹، ص. ۱۰٤)؛ همچنین با تأکید بر ماهیت واکنشی آن، دفاع سیاسی مجموعه اقداماتی دانسته شده است که بازیگر برای مقابله با تهدیدها و تهاجم‌های سیاسی و حفاظت از ارزش‌های سیاسی انجام می‌دهد (باقری چوکامی، ۱٤۰۱، ص. ۳۸)؛ با این حال مواجهه با تهدیدهای سیاسی می‌تواند پیش‌گیری، خنثی‌سازی زمینه‌ها و آثار تهدید و اقدام فعالانه برای حفظ و تقویت موقعیت سیاسی را نیز در بر گیرد.

۲-٤. تمایز دفاع سیاسی از سیاست دفاعی و عملیات روانی

دفاع سیاسی با سیاست دفاعی تفاوت مفهومی دارد. سیاست دفاعی به جهت‌گیری‌ها، تصمیم‌ها و تدابیر کلان برای سازمان‌دهی و به‌کارگیری ظرفیت‌های دفاعی کشور در راستای امنیت ملی و مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی مربوط است (نوروزی، ۱۳۸۵، ص. ٤۱۹). در مقابل، دفاع سیاسی در پژوهش حاضر ناظر بر صیانت از استقلال، حاکمیت، هویت، اقتدار، منافع و

در حال آماده سازی برای انتشار

ارزش‌های سیاسی در برابر تهدیدهای دارای ماهیت سیاسی است؛ بنابراین سیاست دفاعی چارچوبی کلان برای تعیین جهت‌گیری‌های دفاعی فراهم می‌کند؛ ولی دفاع سیاسی بر منطق و اقداماتی تمرکز دارد که به طور ویژه برای مواجهه با تهدیدهای سیاسی انجام می‌شوند؛ ازاین‌رو هر سیاست یا تصمیم دفاعی صرفاً به دلیل ارتباط با امنیت ملی، مصداق دفاع سیاسی نیست. دفاع سیاسی همچنین با عملیات روانی یکسان نیست. عملیات روانی بر طراحی و اجرای اقداماتی برای تأثیرگذاری بر ادراک، نگرش، عواطف و رفتار مخاطبان در جهت اهداف معین متمرکز است و ممکن است مخاطبان دشمن، گروه‌های بی‌طرف یا مخاطبان خودی را هدف قرار دهد (عبدالله‌خانی، ۱۳۸٦، ص. ۷۲؛ حسینی، ۱۳۹۰، ص. ٤۲)؛ ازاین‌رو عملیات روانی از حیث مخاطب و سازوکار اثرگذاری، دامنه‌ای متفاوت از دفاع سیاسی دارد؛ هرچند می‌تواند یکی از ابزارهای آن باشد (نوری و مسعودی، ۱٤۰٤، ص. ۳۱ـــ۳۵). در مقابل، هر عملیات روانی لزوماً دفاع سیاسی نیست؛ زیرا ممکن است با اهداف تهاجمی یا اهدافی نامرتبط با صیانت از موجودیت و منافع سیاسی انجام شود.

۵-۲. دفاع سیاسی فعال و تهاجمی

در مواجهه با تهدیدها می‌توان سه راهبرد کلی تهاجمی، تدافعی و تدافعی ـــ تهاجمی را از یکدیگر متمایز کرد (ثروتی، ۱٤۰٤، ص. ۷٦). در چارچوب این پژوهش، راهبرد تدافعی ـــ تهاجمی با عنوان «دفاع فعال» مشخص می‌شود؛ رویکردی که ضمن حفظ غایت دفاعی، بر پیش‌گیری از تهدید، محدودکردن توان تهدیدآفرینی طرف مقابل و برهم‌زدن برنامه‌های او تأکید دارد. در ادبیات دفاعی ـــــ نظامی نیز برخی اقدامات پیش‌دستانه با هدف مختل‌کردن توان تهاجمی مهاجم ذیل پدافند فعال قرار گرفته‌اند (احمدی‌زاده‌فرد و دیگران، ۱۳۹۸، ص. ۹٤)؛ با این حال کاربرد این منطق در حوزه سیاسی مستلزم توجه به ماهیت تهدید، موضوع دفاع و غایت اقدام است؛ بنابراین مصادیق دفاع فعال سیاسی را نمی‌توان صرفاً بر اساس تعاریف نظامی تعیین کرد؛ بر این اساس دفاع سیاسی فعال و تهاجمی رویکردی، دفاعی است که به دفع تهدید پس از وقوع آن محدود نمی‌شود؛ بلکه با ابتکار عمل و اقدامات پیش‌گیرانه، از شکل‌گیری یا تحقق تهدیدهای سیاسی جلوگیری می‌کند یا آثار آنها را خنثی می‌سازد و در صورت اقتضا، با جهت‌گیری تهاجمی علیه طرف تهدیدکننده، برنامه‌ها، توان تهدیدآفرینی یا محاسبات و موقعیت او را هدف قرار می‌دهد.

٦-۲. معیارهای تشخیص مصادیق دفاع سیاسی

با توجه به تمایزهای مفهومی یادشده، مصادیق دفاع سیاسی در این پژوهش بر سه معیار شناسایی می‌شوند:

۱. متعلق دفاع: آنچه باید در برابر تهدید صیانت شود؛ مانند استقلال، حاکمیت، هویت، اقتدار، منافع و ارزش‌های سیاسی.

۲. ماهیت تهدید: وجود تهدید یا تعرضی با ماهیت سیاسی؛ مانند سلطه و فشار سیاسی، جنگ سیاسی، نفوذ سیاسی، بی‌ثبات‌سازی، تضعیف استقلال یا تعرض به هویت و اقتدار سیاسی.

۳. منطق و غایت کنش دفاعی: هدف اقدام مورد بررسی؛ ازجمله پیش‌گیری از تهدید، مقابله با آن، خنثی‌سازی آثارش یا حفظ و تقویت موقعیت سیاسی در برابر آن (باقری چوکامی، ۱٤۰۱، ص. ٤۲).

ابزار اقدام به‌تنهایی تعیین‌کننده نیست؛ زیرا دفاع سیاسی ممکن است با استفاده از ظرفیت‌های دیپلماتیک، اجتماعی، فرهنگی، رسانه‌ای، اقتصادی، اطلاعاتی یا امنیتی تحقق یابد؛ با این حال هر یک از این ابزارها تنها هنگامی مصداق دفاع سیاسی است که ارتباط آن با معیار فوق در شواهد پژوهش احراز شود. این معیارها مانع از آن می‌شوند که هر اقدام سیاسی، امنیتی یا رسانه‌ای صرفاً به دلیل ارتباط با امنیت ملی، مصداق دفاع سیاسی تلقی شود؛ بر این اساس تعریف عملیاتی دفاع سیاسی در این پژوهش عبارت است از: مجموعه کنش‌ها و تدابیری که با هدف پیش‌گیری از تهدیدهای دارای ماهیت سیاسی، مقابله با آنها یا خنثی‌سازی آثارشان و در راستای صیانت و تقویت استقلال، حاکمیت، هویت، اقتدار، منافع و ارزش‌های سیاسی نظام انجام می‌شوند.

در حال آماده سازی برای انتشار

۳.روش پژوهش

این پژوهش با رویکرد کیفی و روش تحلیل مضمون به شیوه شبکه مضامین آتریـــدـــاسترلینگ انجام شد. داده‌ها به روش اسـنادی و کتابخانه‌ای از بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در پایگاه رسـمی دفتر حفظ و نشـر آثار ایشـان، طی سـال‌های ۱۳٦۸ تا ۱٤۰۲ گردآوری شدند. متون مرتبط به صورت هدفمند و با جستجوی موضوعی شناسایی شدند. در انتخاب گزاره‌ها، تعریف عملیاتی و سه معیار تشخیص مصادیق دفاع سیاسی، تبیین‌شده در بخش مبانی نظری، مبنای ارزیابی قرار گرفت. نسبت هر گزاره با متعلق دفاع سیاسی، ماهیت تهدید سیاسی و منطق و غایت کنش دفاعی، با توجه به محتوا و سیاق بیانات بررسی شد. این معیارها حصری نبودند؛ بنابراین گزاره‌های مرتبط با مبانی اعتقادی و ارزشی، جهت‌گیری‌ها و ظرفیت‌های دفاع سیاسی نیز در صورت احراز ارتباط مفهومی وارد تحلیل شـدند. در مقابل، کاربرد مفاهیم عامی چون مقاومت، بصـیرت، امنیت یا پیش‌گیری، بدون شـواهد کافی از ارتباط با دفاع سـیاسـی، برای انتخاب گزاره کفایت نمی‌کرد. درنهایت ۱۵٦ متن متمایز سـخنرانی یا مجموعه بیانات و ۱۸٤ گزاره مرتبط انتخاب شد. واحد تحلیل، گزاره معنادار مرتبط با دفاع سیاسی بود. گزاره‌ها کدگذاری شدند و ۱۸٤ کد اولیه به دست آمد. پس از بازبینی محتوایی و مقایسه مفهومی کدها، بر اساس قرابت معنایی، ارتباط مفهومی و هم‌پوشانی احتمالی، ۱۵۳ مضمون پایه صورت‌بندی شد. سپس مضامین پایه در قالب مضامین سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند و در سطحی انتزاعی‌تر، شش مضمون فراگیر دفاع سیاسی را شکل دادند. در این مراحل، تناسب مضامین با گزاره‌های اصلی، تمایز مفهومی و انسجام روابط میان سطوح شبکه به طور مکرر بازبینی شد. مضامین پایه مفاهیم مستخرج از داده‌ها، مضامین سازمان‌دهنده مجموعه‌های مفهومی مرتبط و مضامین فراگیر ابعاد کلان دفاع سیاسی را بازنمایی می‌کنند (درخشه و همکاران، ۱۳۹٤، ص. ۵۳؛ Attride-Stirling, 2001, pp. 389–393). در مرحله نهایی، شبکه مضامین ترسیم و روابط مفهومی میان سطوح آن بررسی شد تا ساختار مفهومی دفاع سیاسی در بیانات بازسـازی شـود. برای تقویت اعتمادپذیری یافته‌ها، معیارهای اعتبارپذیری، اتکاپذیری و تأییدپذیری گوبا و لینکلن مد نظر قرار گرفت. مطالعه مکرر داده‌ها، بازبینی کدها و مضـامین با مراجعه به گزاره‌های اصـلی، اصـلاح موارد هم‌پوشـان یا نامتناسـب، مسـتندسـازی مراحل تحلیل و حفظ قابلیت ردیابی مسیر تبدیل داده‌ها به مضـامین نهایی، از اقدامات این مرحله بود؛ بدین ترتیب فرایند شـکل‌گیری یافته‌ها از انتخاب متون و گزاره‌ها تا تدوین شـبکه نهایی مضـامین، شـفاف و قابل پیگیری شـد (Lincoln & Guba, 1985, pp. 289–332).

٤. یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحلیل مضمون در قالب شبکه‌ای از مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر سامان یافته‌اند که ابعاد مختلف الگوی دفاع سیاسی را بازنمایی می‌کنند. در ادامه، شش مضمون فراگیر پژوهش و مضامین سازمان‌دهنده ذیل هر یک، از حیث محتوا و کارکرد در صورت‌بندی الگوی دفاع سیاسی تبیین می‌شوند.

٤-۱. تجزیه تحلیل مضامین

جدول ۱- نمونه تحلیل مضامین پایه

تاریخ بیانات	گزاره منتخب	مضمون پایه (شاخص‌ها)
۱۳۹۵/۰۹/۲۳	توکل به خدا، به انسان شجاعت می‌بخشد... در زندگی	شـجاعت‌آفرینی

در حال آماده‌سازی برای انتشار

	باید با شجاعت حرکت کنید.	توکل الهی
۱۳۹۰/۱۰/۰۷	چالش دیپلماسی نیاز به قوّت قلبی دارد که جز با توکل به خدای متعال به دست نمی‌آید.	توکل‌محوری در دیپلماسی دفاعی
۱۳۹۸/۲/۲٤	این برخورد، برخورد اراده‌هاست؛ این رویارویی، رویارویی اراده‌هاست و ارادهٔ ما از آنها قوی‌تر است. ما افزون بر ارادهٔ قوی، توکّل به خدا را هم داریم.	اتکای ارادی به توکل الهی
۱۳۸۳/۳/۱٤	کسی که برای تکلیف عمل می‌کند، دچار تردید و تزلزل نمی‌شود.	استواری در انجام تکلیف دفاعی
۱۳۸۰/٦/۱۵	بزرگ‌ترین نعمت خدا وجود این نظام است و بزرگ‌ترین معروف، دفاع از این نظام است.	صیانت از نظام به مثابهٔ تکلیف
۱۳۷۱/۱/۷	مردم باید در انتخابات شرکت کنند و با این کار، مشت محکمی بر دهان آمریکا و استکبار و گروهک‌ها و مخالفان اسلام و مسلمانان و مخالفان جمهوری اسلامی بکوبند.	بازدارندگی دفاعی مشارکت انتخاباتی
۱۳۹۰/٤/۹	ایمانمان را در دل‌های خود و در عمل خود تقویت کنیم. جهاد فی‌سبیل‌الله را چه در میدان‌های نبرد نظامی، آن وقتی که لازم باشد؛ چه در میدان‌های دیگر، میدان سیاست، میدان اقتصاد و دیگر میدان‌ها دنبال کنیم	جهت‌گیری الهی در جهاد و دفاع سیاسی

جدول ۲- تحلیل مضامین سازماندهنده

تاریخ بیانات	مضامین پایه	مضمون سازمان‌دهنده
۱۳۹۵/۰۹/۲۳؛ ۱۳۹۰/۱۰/۰۷؛ ۱۳۹۸/۰۲/۲٤؛ ۱۳۸۸/۱۲/۰۸؛ ۱۳۸۹/۰۳/۱۸؛ ۱۳۹۰/۰٦/۲٦؛ ۱۳۷۱/۱۲/۰۷	تقویت شجاعت دفاعی از طریق توکل؛ توکل‌محوری در دیپلماسی دفاعی؛ اتکای ارادی به توکل الهی؛ صیانت از عزت با توکل الهی؛ ایمان و توکل به مثابهٔ پشتوانه دفاع؛ خودباوری همراه با اتکای الهی؛ اعتماد به وعده و نصرت الهی؛ تقویت پایداری با دعا	اتکای الهی و توکل در دفاع

در حال آماده سازی برای انتشار

ایمان‌بنیانی و جهت‌گیری الهی دفاع	اتکای دفاع به ایمان و روحیه؛ جهت‌گیری الهی در جهاد و دفاع سیاسی؛ مقاومت مبتنی بر ایمان؛ دفاع در راستای یاری دین الهی؛ عدم هراس از تنهایی در برابر جبهه دشمن؛ نقش ایمان دینی در پیروزی و توان دفاعی؛ ذکر و پیوند معنوی در دفاع؛ لنگیزش للهی در کنش سیاسی؛ هدف‌مندی الهی کنش دفاعی؛ کنش مؤمنانه در مسیر الهی؛ اتکای دفاعی به ایمان	۱۳۷۱/۱۱/۱۹؛ ۱۳۹۰/۰٤/۰۹؛ ۱۳۸۲/۰۹/۰۵؛ ۱۳۸۸/۰۷/۱۵؛ ۱۳۷٤/۱۱/۲۰؛ ۱۳۸٦/۰٦/۳۱؛ ۱۳۷۲/۰۳/۱٤؛ ۱۳۷۸/۰٦/۰۸؛ ۱۳۸۸/۱۱/۱۹
تکلیف‌مداری و مسئولیت‌پذیری دفاعی	تکلیف‌گرایی در کنش دفاعی؛ پایداری و رفع تردید در انجام‌دادن تکلیف؛ صیانت از نظام به مثابهٔ تکلیف؛ شجاعت در اجرای تکلیف؛ تکلیف‌مندی مشارکت سیاسی؛ بازدارندگی دفاعی مشارکت انتخاباتی؛ تقدم انجام‌دادن تکلیف بر تضمین نتیجه؛ وجوب دفاع از اسلام و مسلمانان؛ تداوم مسئولیت‌پذیری دفاعی	۱۳۹۲/۰۵/۰٦؛ ۱۳۸۳/۰۳/۱٤؛ ۱۳۸۰/۰٦/۱۵؛ ۱۳۷۳/۰۱/۳۱؛ ۱۳۷۱/۰۱/۰۷؛ ۱۳۷٤/۰۳/۱۹؛ ۱۳۷۱/۰۷/۱۵
شریعت‌محوری و اخلاق‌مداری	حفظ کرامت و شرافت در دفاع سیاسی؛ استمرار مسئولیت سیاسی در صیانت از نظام؛ رعایت حدود شرعی در کنش دفاعی؛ تقوامداری در رفتار دفاعی	۱۳۸۱/۰۸/۰۷؛ ۱۳٦۹/۱۰/۱۰؛ ۱۳۹۵/۰٤/۱۲
هویت و روحیه انقلابی در دفاع	شجاعت در دفاع از هویت دینی و انقلابی؛ شجاعت در برابر ارعاب دشمن؛روحیه انقلابی عنصر اصلی حفظ امنیت؛ تقویت روحیه انقلابی در دفاع دیپلماتیک؛ تقویت قدرت ملی با روحیه انقلابی؛ نقش روحیه انقلابی در حفظ و دفاع از جمهوری اسلامی، روحیه انقلابی؛ پرهیز از انفعال در مسائل سیاسی	۱۳۸۵/۱۱/۲۸؛ ۱۳۸۳/۱۲/۱۹؛ ۱۳۹۵/٦/۳؛ ۱۳۹۵/۸/۱۲؛ ۱۳۷۵/۳/۳؛ ۱۳۹٦/٦/۳۰؛ ۱۳۹٤/٦/۱۸؛ ۱۳۷۵/۳/۳
اقناع‌محور	اولویت اقناع و تبیین بر اجبار؛ پایداری اثر اقناع؛ اقناع هم‌زمان ذهن و دل مخاطب؛ مواجهه هوشمندانه با شایعه و انتشار اخبار صحیح؛ غلبه‌بخشی به مبانی فکری نظام در مذاکرات؛ به‌کارگیری منطق جمهوری اسلامی برای غلبه در مواجهه سیاسی	۱۳۷۵/۹/۵؛ ۱۳۹٤/٤/۲۰؛ ۱۳۹۵/٤/۲؛ ۱۳۷۷/۲/۲۲؛ ۱۳۹۰/۱۰/۷

در حال آماده سازی برای انتشار

۱۳۹۳/۵/۲۲		
۱۳۹۶/۶/۳۰؛ ۱۴۰۱/۲/۶؛ ۱۳۹۹/۲/۲۸؛ ۱۳۹۸/۵/۱۰؛ ۱۳۹۸/۲/۱۸؛ ۱۳۹۵/۲/۶؛ ۱۳۹۶/۲/۱۰؛ ۱۳۹۰/۷/۱۳	مطالبه‌سازی اجتماعی در فرایند شکل‌گیری گفتمان؛ جریان‌سازی برای غلبه ارزش‌ها؛ شکل‌دهی به ذهنیت عمومی؛ جلب اقبال عمومی؛ گسترش پایگاه اجتماعی گفتمان؛ شکل‌دهی و تقویت گفتمان‌های انقلابی؛ تبدیل الگوی پیشرفت اسلامی ـــ ایرانی به گفتمان حاکم؛ تبدیل ارزش‌ها به خواست عمومی؛ جهت‌دهی به افکار عمومی از طریق گفتمان	گفتمان‌ساز
۱۳۸۸/۵/۵؛ ۱۴۰۱/۵/۵؛ ۱۳۹۵/۴/۱۲؛ ۱۳۹۴/۱۲/۲۰؛ ۱۳۷۶/۱۰/۳	بصیرت‌افزایی و تبیین دفاعی؛ جهاد تبیین؛ استدلال‌مندی و اتقان؛ شبهه‌زدایی و مصون‌سازی شناختی؛ آگاهی‌بخشی مسئولانه؛ ترویج اندیشه مستدل؛ دشمن‌شناسی و آشکارسازی تهدید	روشن‌گرانه و تبیینی
۱۳۹۷/۳/۷؛ ۱۳۸۶/۷/۱۷؛ ۱۴۰۱/۱۰/۱۴؛ ۱۳۹۹/۳/۱۴؛ ۱۴۰۱/۲/۶؛ ۱۴۰۲/۱/۲۹؛ ۱۳۹۹/۲/۲۸	مطالبه‌گری از آرمان‌های انقلاب؛ مطالبه‌گری فرهنگی و ارزشی همراه با صبر و تدبیر؛ مرزبندی مطالبه‌گری و معارضه؛ مطالبه‌گری از غرب؛ شکل‌دهی به ملت مطالبه‌گر؛ ارتقای سطح مطالبه؛ مطالبه‌گری هوشیارانه؛ مطالبه‌گری منطقی؛ مطالبه‌گری واقع‌بینانه؛ مطالبه‌گری اخلاق‌مدار	مطالبه‌گرانه
۱۳۹۰/۳/۱۴؛ ۱۳۹۰/۱۱/۱۰؛ ۱۳۹۶/۷/۲۶؛ ۱۳۸۸/۱۲/۶؛ ۱۳۷۴/۱۱/۲۰ ۱۳۹۰/۱۰/۱۹	خنثی‌سازی تهدیدهای امنیتی و تبلیغاتی با حضور مردم؛ خنثی‌سازی سناریوهای دشمن با مشارکت مردمی؛ مشارکت آگاهانه و فراگیر؛ مشارکت هوشمندانه و مدبرانه؛ حضور مردمی به مثابهٔ پشتوانه بازدارندگی؛ حضور هوشمندانه و مصمم مردم در تقویت اقتدار نظام	حضور و مشارکت دفاعی
۱۳۹۷/۳/۲۳؛ ۱۳۸۰/۶/۱۵؛ ۱۳۸۸/۱۱/۶	حضور و تلاش سیاسی در برابر استکبار به مثابهٔ امر به معروف؛ صیانت از پویایی دینی و انقلابی از طریق امر به معروف و نهی از منکر؛ دفاع از نظام به مثابهٔ مسئولیت عمومی؛ مسئولیت‌پذیری عمومی در دفاع از انقلاب، اسلام، حقوق مردم و عزت کشور	کنشگری مسئولانه سیاسی

در حال آماده سازی برای انتشار

۱۳۹۸/۲/۲٤؛ ۱۳۹۲/۸/۲۹؛ ۱۳٦۹/۹/۱؛ ۱۳۹۲/۵/٦؛ ۱۳۸۱/۸/۱۳؛ ۱۳۷٦/۷/۲٤؛ ۱۳۷۷/۸/۸؛ ۱۳۷۳/۱۲/۱۱؛ ۱۳۷۵/۱۱/۱۲؛ ۱۳٦۸/٤/٦	مقاومت به مثابهٔ تقابل اراده‌ها؛ ایستادگی و غلبه اراده بر دشمن؛ سازمان‌دهی و هدایت نیروهای مقاومت؛ مشارکت دفاعی فراتر از مرزبندی مذهبی؛ جوانان به مثابهٔ سرمایه دفاعی؛ مشارکت عمومی در صیانت از انقلاب و عزت کشور؛ مشارکت انتخاباتی به مثابهٔ عامل مصونیت ملی؛ انسجام ملی در برابر دشمن؛ یکپارچگی اجتماعی به مثابهٔ پشتوانه دفاع؛ بسیج مردمی به مثابهٔ محور دفاع از انقلاب	مقاومت مردمی
۱۳٦۸/۱۰/٦؛ ۱۳۹۰/۱/۱؛ ۱۳۷٦/۹/۵؛ ۱۳۹۲/۸/۲۹؛ ۱۳۹۲/٦/۱٤؛ ۱۳۸۵/۷/۱۸؛ ۱۳۹۳/۵/۲۲؛ ۱۳۸٤/۸/۸؛ ۱۳۹۵/۳/۳؛ ۱۳۹٦/۱۲/۲٤	مقابله هوشمندانه با جنگ تبلیغاتی؛ موقعیت‌شناسی زمانی و مکانی دفاع؛ تناسب ابزار دفاع با شرایط تهدید؛ انعطاف تاکتیکی در تحقق هدف؛ تنوع‌بخشی به شیوه‌های دفاعی؛ شناخت طرف مقابل در تصمیم‌گیری دفاعی؛ پایبندی به خطوط قرمز راهبردی؛ عقب‌نشینی تاکتیکی در خدمت اهداف راهبردی؛ انعطاف‌پذیری تاکتیکی؛ مصلحت‌سنجی در سیاست خارجی؛ زمان‌شناسی در اعمال انعطاف، پایداری مدبرانه و هوشمندانه در برابر طرح‌های پیچیده دشمن، مقابله عاقلانه و هوشمندانه با نظام سلطه جهانی، دفاع هوشمندانه و مدبرانه از منافع و هویت ملی؛ هوشمندی در جهاد و تناسب شیوه اقدام با ماهیت آن؛ مواجهه هوشمندانه و ماهرانه با قدرت‌ها در میدان سیاست	دفاع به اقتضای شرایط و انعطاف‌پذیری
۱۳۷۹/۱۱/۱۹؛ ۱۳۷۱/۷/۱۳؛ ۱۳۸٦/۲/۳۱؛ ۱۳۹۵/۳/۲۵؛ ۱۳۹٦/۷/۲٦؛ ۱۳۹۱/۵/۳؛ ۱٤۰۲/۹/۸؛ ۱۳۷۰/۷/۱؛ ۱۳۸٤/۸/۸ ؛ ۱۳۹۲/۲/۹؛	شناسایی تهدیدهای شناختی و رسانه‌ای؛ سنجش پیامدهای کنش در نسبت با دشمن؛ تهدیدشناسی دقیق؛ شناسایی اهداف راهبردی دشمن؛ شناخت راهبرد و نقشه دشمن؛ پیش‌بینی رفتار دشمن؛ اطمینان و احتیاط در تصمیم دفاعی؛ هوشیاری عمومی در برابر تهدید؛ واقع‌بینی در ارزیابی قدرت دشمن؛ پرهیز از افراط و تفریط در برآورد تهدید؛ پرهیز از پذیرش زمین بازی دشمن؛ شناخت و ارزیابی هوشمندانه توطئه‌های دشمن؛ به‌کارگیری منطق جمهوری اسلامی برای غلبه در مواجهه سیاسی؛ شناخت آگاهانه و هوشمندانه دشمن و توطئه‌های او؛ تحلیل	بصیرت هوشمندانه

در حال آماده سازی برای انتشار

	هوشمندانه درگیری‌های داخلی و شناسایی نقش دشمن	
۱۳۹٤/۷/۱۳؛ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷؛	بسیج جامع ظرفیت‌های دفاعی؛ آمادگی جامع دفاعی؛ بازدارندگی همه‌جانبه در برابر تهدید	دفاع همه‌جانبه
۱۳۹۸/۹/٦؛ ۱۳۹۰/٤/۱۳؛ ۱۳۸۹/۱/۱۱؛ ۱۳۹۷/۳/۲؛ ۱۳۷٤/۱۱/۲۰؛ ۱۳۸٦/۲/۳۱ ۱۳۸٦/۱۰/۱۹؛ ۱۳۹۰/۱۰/۷ ۱۳۹۲ /۱/۱	ابتکار در کنش دفاعی؛ هوشمندی در کنش دفاعی؛ توان‌مندسازی متناسب با پیچیدگی سیاسی؛ انسجام، نظم و ابتکار در جهاد سیاسی؛ هوشیاری در برابر بهره‌برداری دشمن از مواضع و سخنان حق؛ هوشیاری در برابر نفوذ دشمن؛ حساسیت و مسئولیت‌پذیری به نظام؛ سنجیدگی در موضع‌گیری سیاسی؛ مواجهه امیدوارانه در دفاع سیاسی، پرهیز هیجان‌زدگی، رعایت اولویت‌ها در دفاع. مواجهه مبتنی بر مدیریت و کنترل احساسات؛ مواجهۀ فعّال در دفاع سیاسی؛ پرهیز از سهل‌اندیشی و سهل‌انگاری در دفاع سیاسی؛ نگاه توأمان تهدید و فرصت در دفاع سیاسی، اقدام هوشمندانه و به‌موقع در مقابله با ظلم و نفوذ بیگانگان؛ تشخیص هوشمندانه نقشه دشمن و اقدام پیش‌دستانه در برابر آن	دفاع مبتکرانه و هوشیارانه
۱۳۹۷/۱۲/۲۲؛ ۱۳۸۷/۰۹/۲٤	اقدام به‌هنگام و پیش‌گیری از وقوع تهدید؛ شناسایی آسیب‌پذیری‌های درونی نظام	دفاع به‌هنگام
۱۳۹٥/۰۳/۰۳؛ ۱۳۹٥/۰۳/۰٦؛	استقلال سیاسی و نفی تبعیت از دشمن؛ تسلیم‌ناپذیری در برابر سلطه و نفوذ نرم دشمن؛ تبیین‌گری و روشن‌گری در برابر سلطه؛ مقاومت در برابر نفوذ و سلطه	جهاد کبیر
۱۳۹۸/۰۹/۰٦؛ ۱۳۸۲/۰٥/۱٥؛ ۱۳۷٥/۰۹/۲٤؛ ۱٤۰۰/۰۸/۰۲؛ ۱۳۷۷/۱۰/۰٤؛ ۱۳۹٦/۱۲/۲٤؛ ۱۳٦۸/۰٦/۲۲	پیش‌نگری و پیش‌دستی برای خنثی‌سازی حرکت دشمن؛ استحکام درونی به مثابۀ پشتوانه دفاع پایدار؛ پیشرفت و کارامدی به مثابۀ عامل بازدارنده در برابر دشمن؛ پایداری در برابر فشار دشمن؛ ثبات قدم در مسیر دفاع؛ صبر و استقامت در مبارزه؛ ایستادگی و مقاومت در دفاع از اسلام و انقلاب	پایداری پیش‌دستانه
۱۳۹۹/۱۲/۲۱؛ ۱٤۰۱/۰٦/۲٦؛ ۱۳۹٤/۱۰/۰۸؛ ۱٤۰۱/۰۱/۲۳؛	تقویت جمعی پایداری از طریق تواصی به حق، صبر و بصیرت؛ نهادینه‌سازی فرهنگ صبر و پایداری؛ صبر بصیرانه در مواجهه با تهدید؛ صبر و تقوا در مقابله با دشمن؛ صبر به مثابۀ خصلت انقلابی؛ پایداری مبتنی بر	تواصی و نهادینه‌سازی صبر

در حال آماده سازی برای انتشار

۱۳۹۷/۰۳/۰۷؛ ۱۳۹۹/۰۲/۲۳	ایمان و صبر	
۱۳۸۷/۰۶/۰۲؛ ۱۳۹۲/۰۲/۱۱؛ ۱۳۹۲/۰۲/۲۱؛ ۱۳۸۳/۰۵/۲۵؛ ۱٤۰٤/۰۹/۲۰	بهره‌گیری از آسیب‌پذیری‌های دشمن؛ روحیه فعال و مطالبه‌گر در برابر دشمن؛ طرح تهاجمی گفتمان اسلامی در موضوع زن؛ کنش فعال گفتمانی در عرصه‌های مناقشه؛ آرایش دفاع تهاجمی در برابر دشمن	کنش تهاجمی و طلبکارانه
۱۳۹۵/۱۲/۰٤؛ ۱۳۷۵/۰۳/۰۳؛ ۱۳۸۷/۰۳/۱٤؛ ۱۳۷۲/۱۲/۱۳؛ ۱۳۷۱/۰۳/۱٤	صراحت در موضع‌گیری دفاعی؛ قاطعیت و فعال‌بودن موضع سیاسی؛ حمایت صریح از مظلومان؛ حمایت عملی از ملت‌های مظلوم؛ حمایت معنوی و سیاسی از ملت‌های مستقل، ایجاد بازدارندگی فعال از طریق تقویت مقاومت	دفاع قاطع و حمایت‌گرانه
۱۳۹۵/۰۳/۱٤؛ ۱۳۹۵/۰٤/۱۲؛ ۱۳۷۵/۰۳/۰۳	جبهه‌سازی در برابر تهدید مشترک؛ شبکه‌سازی فراملی مقاومت؛ ترکیب انعطاف و قاطعیت در دفاع	دفاع جبهه‌ای

جدول ۳- مضامین فراگیر

مضمون فراگیر	مضمون سازمان‌دهنده
دفاع مؤمنانه	اتکای الهی و توکل در دفاع
	ایمان‌بنیانی و جهت‌گیری الهی دفاع
	تکلیف‌مداری و مسئولیت‌پذیری دفاعی
	شریعت‌محوری و اخلاق‌مداری
	هویت و روحیه انقلابی در دفاع
دفاع تأثیرمحور	اقناع‌محور
	گفتمان‌ساز
	روشن‌گرانه و تبیینی
	مطالبه‌گرانه
دفاع مردم‌پایه	حضور و مشارکت دفاعی
	کنشگری مسئولانه سیاسی
	مقاومت مردمی
دفاع هوشمندانه	دفاع به اقتضای شرایط و انعطاف‌پذیری

در حال آماده سازی برای انتشار

	بصیرت هوشمندانه
	دفاع همه‌جانبه
	دفاع مبتکرانه و هوشیارانه
دفاع پیش‌گیرانه	دفاع به‌هنگام
	جهاد کبیر
	پایداری پیش‌دستانه
	تواصی و نهادینه‌سازی صبر
دفاع فعال و تهاجمی	کنش تهاجمی و طلبکارانه
	دفاع قاطع و حمایت‌گرانه
	دفاع جبهه‌ای

۲-٤. تفسیر و تحلیل مضامین

یافته‌های تحلیل مضمون، شش مضمون فراگیر را در تبیین الگوی دفاع سیاسی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای آشکار می‌سازند؛ با این حال برای تبیین انسجام الگو، نمی‌توان این مضامین را صرفاً مقوله‌هایی مستقل و هم‌عرض دانست؛ ازاین‌رو در تفسیر نظری یافته‌ها و با توجه به محتوای مضامین و نسبت مفهومی آنها، می‌توان آنها را در دو سطح صورت‌بندی کرد: نخست، دفاع مؤمنانه و دفاع مردم‌پایه به مثابهٔ دو ویژگی بنیادین و فراگیر که به‌ترتیب بر مبانی ایمانی و هنجاری دفاع و نقش مردم در پشتیبانی و کنشگری آن دلالت دارند؛ دوم، دفاع هوشمندانه، پیش‌گیرانه، تهاجمی و تأثیرمحور به مثابهٔ چهار بُعد کارکردی که به شیوه مواجهه با تهدید، زمان و منطق اقدام، جهت‌گیری کنش دفاعی و سازوکار اثرگذاری سیاسی مربوط می‌شوند. این چهار بُعد الزاماً مراحل متوالی یا مقوله‌هایی مانعةالجمع نیستند؛ بلکه متناسب با ماهیت تهدید و اقتضائات محیطی، ممکن است هم‌زمان یا با درجات متفاوت در یک کنش دفاعی ظهور یابند و در چارچوب ویژگی‌های مؤمنانه و مردم‌پایه آن معنا پیدا کنند؛ بنابراین این صورت‌بندی، بازخوانی نظری و تبیین رابطه میان یافته‌های تحلیل مضمون است. اعتبار آن نیز به میزان پشتیبانی محتوای مضامین پایه و سازمان‌دهنده و شواهد بیانات مورد مطالعه وابسته است.

الف) دفاع مؤمنانه

«دفاع مؤمنانه» بر نقش مبانی اعتقادی و هنجاری در جهت‌دهی به دفاع سیاسی تأکید دارد؛ به‌گونه‌ای که ایمان، افزون بر تأمین انگیزه و پشتوانه معنوی، مسئولیت کنشگر، حدود کنش و غایت دفاع را نیز مشخص می‌کند.

(۱) اتکای الهی و توکل در دفاع: توکل پشتوانه معنوی و ارادی دفاع است و با تقویت شجاعت، عزت و پایداری در برابر فشار دشمن، به استمرار اقدام دفاعی کمک می‌کند. پیوند توکل با پایداری مدبرانه و نقش وعده و نصرت الهی نشان می‌دهد که اتکای الهی جایگزین تدبیر و اقدام نیست، بلکه پشتیبان آنهاست (۱۳۹۵/۰۹/۲۳؛ ۱۳۹۰/۱۰/۰۷؛ ۱۳۹۸/۰۲/۲٤؛ ۱۳۸۸/۱۲/۰۸).

(۲) ایمان‌بنیانی و جهت‌گیری الهی دفاع: ایمان، مبنای اعتقادی و جهت‌دهنده کنش دفاعی است. پیوند جهاد و مقاومت با ایمان و یاری دین، انگیزه، امید و ایستادگی در برابر دشمن را تقویت می‌کند؛ بنابراین مؤمنانه‌بودن دفاع، هم باور کنشگر و هم جهت‌گیری و غایت دفاع را در بر می‌گیرد (۱۳۷۱/۱۱/۱۹؛ ۱۳۹۰/۰٤/۰۹؛ ۱۳۹۰/۰۹/۲۱).

در حال آماده سازی برای انتشار

(۳) تکلیف‌مداری و مسئولیت‌پذیری دفاعی: دفاع، تکلیفی مسئولیت‌آفرین است که انجام آن صرفاً به تضمین نتیجه مطلوب وابسته نیست. تأکید بر انجام‌دادن تکلیف و دفاع از اسلام و نظام، در کنار تلقی مشارکت سیاسی و انتخاباتی به مثابهٔ تکلیف، تسری مسئولیت دینی به عرصه کنش سیاسی و صیانت از نظام را نشان می‌دهد (۱۳۹۲/۰۵/۰٦؛ ۱۳۸۳/۰۳/۱٤؛ ۱۳۷۳/۰۱/۳۱؛ ۱۳۷۱/۰۱/۰۷؛ ۱۳۸۰/۰٦/۱۵).

(٤) شریعت‌محوری و اخلاق‌مداری: دفاع مؤمنانه، افزون بر مبنا و انگیزه، تابع حدود هنجاری و شرعی است. رعایت احکام شرعی، چارچوب مشروع کنش دفاعی را مشخص می‌کند (۱۳۷۱/۰۷/۱۵؛ ۱۳۷۱/۱۱/۱۹). اخلاق‌مداری نیز اقتضا می‌کند که دفاع به نقض کرامت و شرافت انسانی و زیر پا گذاشتن اصول اخلاقی نینجامد

(۵) هویت و روحیه انقلابی در دفاع: دفاع مؤمنانه با پایبندی به هویت انقلابی و برخورداری از روحیه انقلابی پیوند دارد. این روحیه با شجاعت در اقدام، ابتکار برای بن‌بست‌شکنی، نترسیدن از دشمن، تسلیم‌نشدن و امید به آینده شناخته می‌شود (۱۳۹۵/۰۸/۱۲). نمود دفاعی آن در شجاعت دفاع از هویت انقلابی، ایستادگی در برابر ارعاب و پرهیز از انفعال سیاسی آشکار است و به تقویت قدرت ملی و دفاع از جمهوری اسلامی کمک می‌کند

ب) دفاع مردم‌پایه

«دفاع مردم‌پایه» بر نقش محوری پایگاه اجتماعی در صیانت سیاسی از انقلاب و نظام تأکید دارد. دفاع سیاسی بدون مردم پایگی پایداری ندارد. در این الگو، ظرفیت دفاع سیاسی از حضور و مشارکت مردم، تشخیص موقعیت، پذیرش مسئولیت و کنشگری آگاهانه آنان در مواجهه با تهدیدها تأثیر می‌پذیرد.

(۱) حضور مردمی در صحنه: حضور مردم ظرفیتی برای خنثی‌سازی تهدید و تقویت بازدارندگی سیاسی است. مضامین «خنثی‌سازی تهدید با حضور مردمی»، «بازدارندگی مبتنی بر پشتوانه مردمی» و «مشارکت آگاهانه، فراگیر و مدبرانه» نشان می‌دهند که حضور عمومی می‌تواند بر محاسبات دشمن اثر بگذارد. در ۱۳۹۰/۰۳/۱٤، حضور مردم با خنثی‌سازی توطئه‌های امنیتی و تبلیغاتی و در ۱۳۹٤/۱۱/۱۹۱۹، حضور آگاهانه و همگانی با ملندگاری انقلاب و ناکامی توطئه‌ها پیوند خورده است؛ ازاین‌رو حضور مردمی بخشی از ظرفیت دفاعی و بازدارنده جامعه است.

(۲) کنشگری مسئولانه سیاسی: مردم در دفاع مردم‌پایه، صرفاً حامی نظام نیستند، بلکه در صیانت سیاسی از آن مسئولیت دارند. مضامین «مسئولیت‌پذیری عمومی در دفاع»، «صیانت از نظام؛ مسئولیت عمومی» و «مقابله هوشمندانه با حیله‌گری دشمن» بر این نقش فعال تأکید می‌کنند. در ۱۳۸۸/۱۱/۰٦، دفاع از انقلاب، نظام، اسلام، حقوق مردم و عزت کشور مسئولیتی عمومی معرفی شده و در ۱۳۸۰/۰٦/۱۵ نیز دفاع از نظام وظیفه‌ای عمومی دانسته شده است؛ بنابراین مردم‌پایگی بر مشارکت مسئولانه مردم در صیانت سیاسی دلالت دارد، نه صرفاً حمایت نمادین.

(۳) مقاومت مردمی: مقاومت مردمی بیانگر ظرفیت جمعی جامعه برای پایداری و مقابله با فشار و تهدید است. مضامین «تقابل اراده‌ها در دفاع سیاسی»، «سازمان‌دهی ظرفیت مقاومت مردمی»، «جوانان؛ سرمایه دفاعی» و «انسجام ملی در برابر دشمن» ابعاد ارادی، سازمانی و اجتماعی این مقاومت را نشان می‌دهند. در ۱۳۹۸/۰۲/۲٤، مقاومت به مثابهٔ رویارویی اراده‌ها تبیین شده و در ۱۳٦۹/۰۹/۰۱، جذب، سازمان‌دهی و هدایت نیروهای مقاومت فرایندی مستمر معرفی شده است؛ همچنین تأکید بر وحدت و اتحاد در ۱۳۷۳/۰۲/۱۱ و ۱۳۷۵/۱۱/۱۲، نقش انسجام اجتماعی را برجسته می‌کند؛ بنابراین مقاومت مردمی به حفظ و سازمان‌دهی ظرفیت جمعی جامعه وابسته است.

ج) دفاع هوشمندانه

در حال آماده سازی برای انتشار

مضمون فراگیر «دفاع هوشمندانه» بر نقش شناخت، تدبیر و تناسب در سامان‌دهی حکیمانه کنش دفاعی با بهره‌گیری از همه ظرفیت‌های موجود دلالت دارد؛ به عبارت دیگر این نوع دفاع، کنشی مبتنی بر ترکیب هنرمندانه همه ظرفیت‌های متناسب است. این هوشمندی در شناخت نقشه‌های دشمن، تشخیص اقتضائات موقعیت، انتخاب شیوه متناسب با تهدید و هماهنگ‌سازی ظرفیت‌های دفاعی نمود می‌یابد. انعطاف در روش، بصیرت در ارزیابی، تناسب پاسخ و ابتکار عمل، وجوه مکمل این رویکردند.

(۱) دفاع اقتضایی و انعطاف‌پذیر: این مؤلفه، شیوه دفاع متناسب با شرایط و ماهیت تهدید انتخاب می‌شود. در ۱۳۷٦/۰۹/۰۵، «فهمیدن»، «زبان» و «حضور» نیز از شیوه‌های دفاع دانسته شده‌اند. مقابله با تبلیغات زهرآگین دشمن (۱۳٦۸/۱۰/۰٦) و تحریم‌ها (۱۳۹۰/۰۱/۰۱) نیز بر ضرورت تناسب ابزار با تهدید دلالت دارد. این انعطاف در چارچوب آرمان‌ها و خطوط قرمز راهبردی و از طریق «مانور هنرمندانه برای دست‌یافتن به مقصود» تحقق می‌یابد (۱۳۹۲/۰۸/۲۹؛ ۱۳۹۲/۰٦/۱٤). نرمش قهرمانانه، عقب‌نشینی تاکتیکی و مصلحت‌سنجی نیز در صورت اقتضای شرایط، با شناخت طرف مقابل و زمان‌شناسی می‌توانند در خدمت اهداف دفاعی باشند (۱۳۹۳/۰۵/۲۲).

(۲) بصیرت هوشمندانه: این مؤلفه بر شناخت عمیق و همه جانبه تهدید، دشمن، اهداف و نقشه‌های او و ارزیابی واقع‌بینانه شرایط تأکید دارد. غفلت از جنگ سیاسی دشمن زمینه‌ساز خطای محاسباتی است (۱۳۷۹/۱۱/۱۹)؛ ازاین‌رو شناخت خطرها (۱۳۷۱/۰۷/۱۳)، توجه به نقشه‌های دشمن (۱۳۸٦/۰۲/۳۱؛ ۱۳۹۵/۰۳/۲۵) و پیش‌بینی اقدامات آینده او (۱۳۹٦/۰۷/۲٦) اهمیت دارد. پرهیز از قرارگرفتن در مسیر «پازل دشمن» (۱۳۸٦/۰۲/۳۱)، ارزیابی واقع‌بینانه قدرت طرف مقابل (۱۳۹۱/۰۵/۰۳) و بازی‌نکردن در زمین دشمن (۱٤۰۲/۰۹/۰۸) نیز از الزامات این رویکردند. بصیرت دفاعی، به تشخیص درست موقعیت و انتخاب مواضع سازگار با اهداف دفاعی می‌انجامد.

(۳) دفاع همه‌جانبه: دفاع سیاسی ناظر به تشخیص چندبعدی‌بودن تهدید و ضرورت تناسب پاسخ با گستره و ماهیت آن است. چه‌بسا تهدیدهای سیاسی به صورت ترکیبی دنبال شوند؛ ازاین‌رو مقابله با آنها مستلزم پاسخی هماهنگ و ترکیبی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های متنوع دفاعی در عرصه‌های مرتبط است. طرح «اعلان دفاع همه‌جانبه» در برابر اعلان جنگ و «ضربه متقابل» در برابر اقدام دشمن (۱۳۸۰/۱۲/۲۷)، بر ضرورت تناسب پاسخ با ماهیت مواجهه دلالت دارد؛ بنابراین دفاع همه‌جانبه بر هماهنگ‌سازی ظرفیت‌های متنوع دفاعی متناسب با ابعاد تهدید تأکید می‌کند.

(٤) دفاع مبتکرانه و هوشیارانه: دفاع سیاسی هوشمندانه بر پیوند شناخت موقعیت با ابتکار، نظم و سنجیدگی در کنش دفاعی دلالت دارد. تأکید بر کنش مبتکرانه به‌جای واکنش صرف (۱۳۹۸/۰۹/۰٦)، ضرورت هوشمندی در مواجهه با پیچیدگی جنگ (۱۳۷۱/۹/۱۹) و اهمیت «انسجام، ابتکار، نظم و قاعده درست» در جهاد سیاسی (۱۳۹۷/۰۳/۰۲)، ابعاد این رویکرد را نشان می‌دهد؛ همچنین هوشیاری دربارهٔ توطئه و نفوذ دشمن (۱۳۷۱/۰۲/۱۲)، حضور آگاهانه جامعه (۱۳۷٤/۱۱/۲۰) و سنجیدگی در گفتار و موضع‌گیری (۱۳۸٦/۰۲/۳۱)، در پیش‌گیری از کنش‌هایی که ناخواسته در مسیر اهداف دشمن قرار می‌گیرند، اهمیت دارند.

د) دفاع پیشگیرانه

«دفاع پیشگیرانه» بر تقدم تشخیص و اقدام بر تحقق یا تشدید تهدیدهای سیاسی دلالت دارد. این رویکرد بر شناسایی نشانه‌ها و زمینه‌های تهدید، تشخیص آسیب‌پذیری‌ها و اقدام متناسب در فرصتی استوار است که امکان مهار تهدید و محدودسازی پیامدهای آن وجود دارد؛ ازاین‌رو تشخیص به‌موقع، آمادگی مستمر و مقابله با زمینه‌های شکل‌گیری تهدید از عناصر اصلی دفاع پیشگیرانه‌اند.

(۱) دفاع به‌هنگام: دفاع پیشگیرانه بر تشخیص به‌موقع و مداخله پیش از وقوع یا تشدید آسیب تأکید دارد. توصیه به اقدام پیشگیرانه و «علاج واقعه پیش از وقوع» (۱۳۹۷/۱۲/۲۲) و شناسایی آسیب‌پذیری‌های درونی پیش از رسیدن تغییرات تدریجی به

مرحله‌ای جبران‌ناپذیر (۱۳۸۷/۰۹/۲٤)، اهمیت تشـخیص زودهنگام نشـانه‌ها و زمینه‌های تهدید را نشـان می‌دهند؛ بنابراین دفاع به‌هنگام به انتخاب زمان مناسب و بهره‌گیری از فرصت موجود برای مهار تهدید پیش از گسترش آسیب مربوط است.

(۲) جهاد کبیر: بُعد سیاسی جهاد کبیر در دفاع پیشگیرانه، بر نفی اطاعت از دشمن و ایستادگی در برابر نفوذ و سلطه تأکید دارد. این رویکرد با جلوگیری از شکل‌گیری یا تثبیت زمینه‌های وابستگی سیاسی، به صیانت از استقلال و حفظ امکان تصمیم‌گیری مستقل کمک می‌کند. تأکید بر جهاد کبیر و ضرورت تبیین و روشنگری در بیانات ۱۳۹۵/۰۳/۰۳ و ۱۳۹۵/۰۳/۰٦ را می‌توان از منظر پیش‌گیری از تثبیت نفوذ و تبعیت سیاسی تحلیل کرد؛ زیرا گسترش تدریجی این وضعیت می‌تواند توان مواجهه با تهدیدهای بعدی را محدود سازد.

(۳) پایداری پیش‌دستانه: پایداری پیش‌دستانه بر حرکت پیش‌دستانه و خنثی‌سازی طرح دشمن پیش از تحقق آن تأکید دارد (۱۳۹۸/۰۹/۰٦). استحکام درونی، پیشرفت و کارامدی، آمادگی مستمر، ایستادگی و ثبات قدم، ظرفیت‌های لازم برای تداوم این رویکرد را فراهم می‌کنند (۱۳۷۵/۰۹/۲٤؛ ۱۳۷۷/۱۰/۰٤؛ ۱۳۹٦/۱۲/۲٤؛ ۱٤۰۰/۰۸/۰۲). این ظرفیت‌ها با تقویت آمادگی و توان مقابله، امکان شناسایی و هدف‌گیری طرح‌های دشمن را پیش از تحقق یا گسترش پیامدهای آنها افزایش می‌دهند.

(٤) تواصی و نهادینه‌سازی صبر: با تقویت صبر، تقوا، بصیرت و پایداری در روابط و رفتارهای اجتماعی، به آمادگی جامعه برای مواجهه با فشارها و تحرکات دشمن کمک می‌کند (۱۳۹٤/۱۰/۰۸؛ ۱۳۹۹/۱۲/۲۱؛ ۱٤۰۱/۰۱/۲۳؛ ۱۳۹۹/۰۲/۲۳؛ ۱٤۰۱/۰٦/۲٦). جایگاه این مؤلفه در دفاع پیشگیرانه، پیش‌گیری از فرسایش تدریجی مقاومت اجتماعی و تضعیف مواضع سیاسی در برابر فشارهای مستمر است. از این طریق، انسجام و آمادگی جامعه برای مقابله با تهدیدها پیش از آنکه فشارهای دشمن به تضعیف پایداری و عقب‌نشینی سیاسی بینجامد، تقویت می‌شود

ه) دفاع تهاجمی

«دفاع تهاجمی» ناظر به جهت‌گیری فعالانه و ابتکار عمل مشروع در مواجهه سیاسی با دشمن است. این وجه از دفاع سیاسی در به‌چالش‌کشیدن مواضع و ادعاهای طرف مقابل، آشکارسازی ضعف‌ها و تناقض‌های او، دفاع صریح و مقتدرانه از اهداف سیاسی و بسیج ظرفیت‌های همسو برای مقابله با تهدیدها نمود می‌یابد. در این چارچوب، تهاجمی‌بودن دفاع به معنای تقابل بی‌ضابطه و نامشروع یا تهاجم نظامی نیست، بلکه بر اتخاذ موضعی فعال، قانونی و مشروع و بهره‌گیری سنجیده از ظرفیت‌های سیاسی خودی و آسیب‌پذیری‌های دشمن در راستای تحقق اهداف دفاعی دلالت دارد (۱۳۸۲/۰۵/۱۵).

(۱) تهاجم طلبکارانه: دفاع سیاسی با برجسته‌کردن ضعف‌ها و تناقض‌های دشمن، امکان به‌چالش‌کشیدن ادعاها و رفتارهای طرف مقابل را فراهم می‌کند. در ۱۳۸۷/۰٦/۰۲، «هجوم طلبکارانه» و بیان نقاط ضعف زورگویان، بهترین دفاع در برابر آنان معرفی شده است؛ همچنین در ۱۳۸۳/۰۵/۲۵، موضع جمهوری اسلامی در موضوعاتی چون حقوق بشر، زن، تروریسم و سلطه، موضعی تهاجمی توصیف شده است. تأکید بر شناسایی و هدف‌قراردادن نقاط ضعف دشمن در ۱٤۰٤/۰۹/۲۰ نیز بر اهمیت شناخت آسیب‌پذیری‌های طرف مقابل و بهره‌گیری فعال از آنها در مواجهه سیاسی دلالت دارد. از این منظر، تهاجم طلبکارانه با تبدیل نقاط ضعف و تناقض‌های دشمن به محور کنش سیاسی، امکان ابتکار عمل در برابر ادعاها و رفتارهای او را فراهم می‌سازد.

(۲) دفاع قاطع و حمایت‌گرا: این مضمون بر دفاع صریح و مقتدرانه از ارزش‌ها، آرمان‌ها، حقوق و منافع سیاسی و نیز پشتیبانی فعال از جریان‌ها و ملت‌های همسو تأکید دارد. دفاع آگاهانه و صریح از نظام اسلامی (۱۳۹۵/۱۲/۰٤) و پرهیز از موضع صرفاً دفاعی و اتخاذ موضعی قوی و متعرضانه (۱۳۷۵/۰۳/۰۳)، بُعد قاطعانه این کنش را نشان می‌دهد. در بُعد حمایت‌گرایانه نیز

در حال آماده سازی برای انتشار

دفاع صریح از حقوق ملت فلسطین و ملت‌های مظلوم (۱۳۸۷/۰۳/۱٤) و حمایت عملی، معنوی و سیاسی از آنان و ملت‌های مستقل (۱۳۷۲/۱۲/۱۳؛ ۱۳۷۱/۰۳/۱٤) نمود می‌یابد. در این الگو، کنش دفاعی با اعلام روشن مواضع، دفاع مقتدرانه از اهداف سیاسی و پشتیبانی فعال از طرف‌های همسو همراه می‌شود.

(۳) دفاع جبهه‌ای: این مضمون بر سازمان‌دهی و هم‌افزایی ظرفیت‌های همسو برای مواجهه با تهدید مشترک تأکید دارد. اشاره به تقابل با جبهه‌ای گسترده (۱۳۹۵/۰۳/۱٤)، ضرورت تشکیل جبهه واحد (۱۳۹۵/۰٤/۱۲) و تأکید بر آرایش فعال و تهاجمی (۱۳۹۲/۰۲/۲۱) نشان می‌دهد که ابتکار عمل سیاسی می‌تواند در قالب هماهنگی و سازمان‌دهی نیروهای همسو گسترش یابد. در این چارچوب، تأکید بر برخورداری هم‌زمان از نرمش هوشمندانه و صلابت در میدان دیپلماسی (۱۳۷۵/۰۳/۰۳)، بر ضرورت ترکیب انعطاف و قاطعیت در پیشبرد کنش سیاسی دلالت دارد؛ ازاین‌رو دفاع جبهه‌ای ظرفیت‌های پراکنده را در جهت مواجهه هماهنگ با تهدید و پیگیری اهداف سیاسی مشترک به کار می‌گیرد.

ج) دفاع تأثیرمحور

«دفاع تأثیرمحور» به ظرفیت کنش دفاعی برای اثرگذاری بر نگرش‌ها، برداشت‌ها و جهت‌گیری‌های سیاسی جامعه هدف (خودی و دشمن) است. این اثرگذاری از مسیرهایی چون اقناع مخاطبان، گسترش گفتمان‌های پشتیبان اهداف سیاسی، روشن‌گری و شکل‌دهی به مطالبه‌های عمومی تحقق می‌یابد. این سازوکارها زمینه اجتماعی و فکری تقویت پشتیبانی از مواضع و اهداف سیاسی را فراهم می‌کنند. درمجموع دفاع تأثیرمحور، بُعد ایجابی دفاع را در کنار کارکرد مقابله‌ای آن برجسته می‌کند.

(۱) دفاع اقناع‌محور: در این رویکرد، اثرگذاری پایدار بر مخاطب از طریق فهم و اقناع دنبال می‌شود. تأکید بر ماندگاری بیشتر اقناع فکری در مقایسه با پذیرش حاصل از زور و اهمیت فهم و زبان در اثرگذاری، جایگاه اقناع در دفاع سیاسی را نشان می‌دهد (۱۳۷۵/۰۹/۰۵؛ ۱۳۹٤/۰٤/۲۰). اقناع شیوه‌ای برای تقویت پذیرش آگاهانه مواضع و جلب پشتیبانی از اهداف سیاسی است.

(۲) دفاع گفتمان‌ساز: این بُعد بر اثرگذاری بر فضای فکری جامعه هدف از طریق تقویت و گسترش ایده‌ها و ارزش‌های سیاسی تمرکز دارد. در بیانات مورد بررسی، بر پیوند گفتمان با تبدیل فکر به مطالبه عمومی (۱۳۹٦/۰٦/۳۰) و نقش گفتمان‌سازی در شکل‌گیری ذهنیت و جهت‌گیری عمومی (۱۳۹۹/۰۲/۲۸؛ ۱۳۹۰/۰۷/۱۳) تأکید شده است. تقویت گفتمان‌های انقلابی و تبدیل الگوی پیشرفت اسلامی – ایرانی به گفتمانی اثرگذار بر ذهن نسل آینده نیز در همین چارچوب قرار می‌گیرد (۱۳۹۸/۰۲/۱۸). کارکرد دفاعی گفتمان‌سازی در تقویت زمینه‌های فکری و اجتماعی پشتیبان ارزش‌ها و اهداف سیاسی و اثرگذاری بر فهم و ارزیابی آنها نمود می‌یابد.

(۳) دفاع روشنگرانه: روشنگری با افزایش قدرت تشخیص سیاسی مخاطبان و مقابله با تحریف و برداشت‌های گمراه‌کننده، به صیانت از مواضع سیاسی کمک می‌کند. تأکید بر بصیرت برای تشخیص دوست و دشمن (۱۳۸۸/۰۵/۰۵)، استدلال‌مندی مواضع (۱۳۹۵/۰٤/۱۲) و ضرورت شبهه‌زدایی و آگاهی‌بخشی (۱٤۰۱/۰۵/۰۵؛ ۱۳۹٤/۱۲/۲۰)، اهمیت شناخت و آگاهی را نشان می‌دهد. در این پژوهش، روشن‌گری از حیث کارکرد دفاعی و تقویت قدرت تشخیص مخاطبان بررسی می‌شود؛ بنابراین تحلیل آن تمام ابعاد مفهوم گسترده‌تر «جهاد تبیین» را در بر نمی‌گیرد.

(٤) دفاع مطالبه‌گرایانه: اثرگذاری سیاسی در این رویکرد از طریق صورت‌بندی، طرح و پیگیری مطالبات عمومی در راستای ارزش‌ها و آرمان‌های سیاسی دنبال می‌شود. تأکید بر مطالبه‌گری درباره آرمان‌های انقلاب و سبک زندگی اسلامی ـــ ایرانی (۱۳۹۷/۰۳/۰۷)، طرح موضوعاتی چون استقلال، آزادی و مسائل انسانی و جهانی و نیز شکل‌گیری «ملت مطالبه‌گر»

در حال آماده سازی برای انتشار

(۱۳۹۹/۰۳/۱٤)، مؤید این جهت‌گیری اســـت. تحقق این کارکرد به مطالبه‌گری منطقی، واقع‌بینانه و اخلاق‌مدار و توجه به امکان بهره‌برداری دشمن از مطالبات وابسته است (۱٤۰۱/۰۲/۰٦؛ ۱٤۰۲/۰۱/۲۹؛ ۱۳۹۹/۰۲/۲۸). حفظ مرز میان مطالبه‌گری و معارضه نیز اهمیت دارد (۱۳۸٦/۰۷/۱۷)؛ زیرا شیوه طرح و پیگیری مطالبات بر جهت‌گیری و پیامدهای سیاسی آنها اثر می‌گذارد.

شبکه تحلیل مضامین دفاع سیاسی

در این الگو، دفاع مؤمنانه و دفاع مردم‌پایه در مرکز شبکه مضامین قرار گرفته‌اند؛ زیرا در منظومه فکری آیت‌الله خامنه‌ای این دو مؤلفه صـــرفاً ابعادی هم‌عرض با دیگر ابعاد دفاع نیســـتند؛ بلکه دو رکن بنیادین برای تحقق رویکردهای مختلف دفاعی به شـــمار می‌روند؛ بر این اســـاس رویکردهایی همچون دفاع هوشـــمندانه، پیش‌گیرانه، تهاجمی و تأثیرمحور، هنگامی می‌توانند در چارچوب الگوی دفاعی مورد نظر معنا و کارامدی پیدا کنند که بر مبانی ایمانی و مشارکت و پایگاه مردمی استوار باشند؛ همچنین قلمرو این دو رکن به دفاع سیاسی محدود نیست، بلکه در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و نظامی نیز قابل طرح است؛ ازاین‌رو جایگاه مرکزی آنها در شـــبکه، بیانگر نقش مبنایی و فراگیرشـــان در منظومه دفاعی اســـت، نه تقدم رتبی آنها در یک طبقه‌بندی هم‌سطح.

۵- نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش، دفاع سیاسی را به صورت الگویی چندبُعدی و دارای سطوح کارکردی متمایز صورت‌بندی می‌کنند. نکته اساســـی در این صـــورت‌بندی، تفاوت نقش شـــش مضـــمون فراگیر و چگونگی تکمیل‌کنندگی آنهاســـت. «دفاع مؤمنانه» و «دفاع مردم‌پایه» به‌ترتیب مبنای اعتقادی و هنجاری و پایگاه اجتماعی دفاع را مشخص می‌کنند؛ چهار مضمون دیگر نیز ابعاد کارکردی آن

را از حیث چگونگی مواجهه، زمان اقدام، جهت کنش و سازوکار اثرگذاری صورت‌بندی می‌کنند؛ بنابراین انسجام الگوی به‌دست‌آمده از یکسان‌بودن ماهیت مضامین ناشی نمی‌شود، بلکه به تمایز و تکمیل‌کنندگی نقش‌هایی وابسته است که درمجموع ابعاد مختلف دفاع سیاسی را توضیح می‌دهند. این صورت‌بندی، امکان فهم دفاع سیاسی را فراتر از مجموعه‌ای از توصیه‌ها یا شیوه‌های منفرد فراهم می‌کند و آن را در قالب الگویی متناسب با تنوع موقعیت‌های تهدید قابل تبیین می‌سازد. در چنین الگویی، مبانی اعتقادی و پایگاه اجتماعی، جهت‌گیری ارزشی و پشتوانه اجتماعی دفاع را مشخص می‌کنند؛ درحالی‌که ابعاد کارکردی، چگونگی تنظیم کنش دفاعی در مواجهه با موقعیت‌های متفاوت را توضیح می‌دهند. نسبت این ابعاد را باید در قالب تکمیل‌کنندگی کارکردی فهم کرد، نه در قالب سلسله‌مراتب ثابت یا توالی ضروری؛ زیرا یافته‌های تحلیل مضمون به‌خودی‌خود، وجود رابطه علّی یا ترتیب زمانی معینی میان شش مضمون را اثبات نمی‌کنند. نتیجه نظری پژوهش، بازسازی الگویی است که در آن، دفاع سیاسی از پیوند مبانی و ظرفیت‌های اجتماعی با شیوه‌ها و جهت‌گیری‌های متنوع کنش شکل می‌گیرد. اهمیت این الگو در فراهم‌کردن چارچوبی برای فهم هم‌زمان ثبات در اصول و تنوع در شیوه‌های مواجهه با تهدیدهای سیاسی است؛ چارچوبی که می‌تواند مبنای مطالعات بعدی برای بررسی نسبت میان ابعاد دفاع سیاسی و ارزیابی کاربست آنها در موقعیت‌های مشخص قرار گیرد.

در حال آماده سازی برای انتشار

منابع

احمدی‌زاده‌فرد، م. و دیگران (۱۳۹۸). تخصیص بهینه منابع دفاعی بین دو رویکرد دفاع فعال و دفاع انفعالی. *بازی جنگ*، ۲(۵)، صص. ۹۱-۱۰۱.

اخباری، م.؛ کلانتری، ف.؛ لباف، ا.؛ مهریاری، ر.؛ نوری‌فرد، ع.ع. (۱٤۰۳). کارکرد آمایش سرزمینی در دفاع سیاسی با تأکید بر جمعیت. *مطالعات دفاعی استراتژیک*، ۲۲(۹۸)، صص. ۸۵–۱۰۹.

آقابخشی، ع.؛ افشاری‌راد، م. (۱۳۸۳). *فرهنگ علوم سیاسی*. تهران: چاپار.

آور، ا.؛ سبحانی‌فر، ع. (۱٤۰۰). مدل مدیریت تهدیدهای سیاسی – امنیتی در جمهوری اسلامی ایران بر مبنای آگاهی، اعتماد و مشارکت اجتماعی. *مطالعات راهبردی بسیج*، ۲٤(۹۲)، صص.۱۵۳–۱۸۵.

آور، ا.؛ نصرالله‌زاده، م.ج.؛ متقی، ا.؛ توکلی، ح. (۱٤۰۲). الگوی راهبردی مدیریت تهدیدهای سیاسی – امنیتی ج.ا.ایران با تأکید بر سرمایه اجتماعی. *پژوهش‌های حفاظتی ـ امنیتی*، ۱۲(٤٦)، صص. ۳۹ – ٦۲.

باقری چوکامی، س. (۱٤۰۱). *بُعد سیاسی اندیشه دفاع و امنیت در اندیشه امام خامنه‌ای*. تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.

بختیاری، ا. (۱۳۹۵). تأثیر مؤلفه‌های دفاع اقتصادی کشور بر دفاع همه‌جانبه با تأکید بر رهنمودها (راهبردها) اسناد ابلاغی مقام معظم رهبری. *راهبرد دفاعی*، ۱٤(٥٤)، صص. ۹۳–۱۲٤.

بنی‌اشراف، س.ا.ح.؛ فرزندی، ع.ع. (۱٤۰۳). تبیین بُعد سیاسی نظریهٔ دفاعی ـ امنیتی انقلاب اسلامی. *کرسی‌های نظریه‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی*، ۱(۱)، صص. ۸۳–۱۱۱.

پورسعید، ف. (۱۳۹۱). امام خمینی و مدیریت نرم دفاع ملی؛ مطالعه موردی جنگ تحمیلی. *مطالعات راهبردی*، ۱٤(٥۷)، صص. ۷–۳۰.

تاج‌آبادی، ح.؛ مرادیان، ب. (۱۳۹۳). دیپلماسی دفاعی ـــ امنیتی جمهوری اسلامی ایران در برابر دیپلماسی اجبار ایالات متحده آمریکا. *قدرت نرم*، ٤(۱۱)، صص. ٤۹–۷۸.

ثروتی، م. (۱٤۰٤). *دکترین جهاد ترکیبی*. تهران: انتشارات هوشمند.

جعفری‌نیا، ع.؛ جوادی‌نوبندگانی، م.ج.؛ اجتهادی، س.ع. (۱٤۰٤). راهبردهای مقابله با تهدیدهای سیاسی در روابط ایران و عراق. *مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۱۵(٥۹)، صص. ۷–۳۱.

حسینی، ح. (۱۳۹۰). *ارتباط اقناعی: از آموزه‌های عملی تا یافته‌های علمی*. تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، دانشکده و پژوهشکده علوم اجتماعی و فرهنگی.

خامنه‌ای س.ع. (۱۳٦۹/۹/۱). *بیانات در دیدار فرماندهان نیروی مقاومت بسیج سراسر کشور*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2383

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٤/۱۱/۱۹). *بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32222

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۲۹۰/۰۱/۰۱). *بیانات در حرم مطهر رضوی در آغاز سال ۱۳۹۰*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=11804

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۰۷/۰۱). *بیانات در خطبه‌های نمازجمعه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2608

در حال آماده سازی برای انتشار

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۷/۰۳/۰۲). *بیانات در دیدار مسئولان نظام*. قابل دسترس در:-https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39655
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰٤/۰۲). *دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت با رهبر انقلاب*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=33566
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۷/۰٦/۰۲). *بیانات در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیأت دولت*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3661
خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰۰/۰۸/۰۲). *بیانات در دیدار میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی و جمعی از مسئولان نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=48891
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۵/۰۳/۰۳). *بیانات دیدار جمع کثیری از نیروهای عملیاتی نیروی زمینی ارتش با فرمانده کل قوا*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17855
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۳/۰۳). بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع). قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33172
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۱/۰۵/۰۳). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: -https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20534
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷٦/۱۰/۰۳). *بیانات در دیدار جمعی از علما، روحانیّون و طلّاب در آستانه ماه مبارک رمضان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2867
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۰۵/۰۵). *بیانات در دیدار اعضای دفتر رهبری و سپاه حفاظت ولی امر*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7770
خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰۱/۰۵/۰۵). *بیانات در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50689
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۵/۰۹/۰۵). *بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم*. قابل دسترس در: -https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2819
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۲/۰٦). *دیدار اعضای شورای عالی «مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» با رهبر انقلاب*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=32895
خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰۱/۰۲/۰٦). *بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان*. قابل دسترس در: -https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50102
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۳/۰٦). *بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33198
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۸/۰۹/۰٦). *بیانات در دیدار بسیجیان*. قابل دسترس در: -https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44267
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳٦۸/۱۰/۰٦). *بیانات در دیدار جمعی از علمای اهل سنّت*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2237
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۱۱/۰٦). *بیانات در دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8678
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۷/۰۳/۰۷). *بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان*. قابل دسترس در: -https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39710
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۱۰/۰۷). *بیانات در دیدار سفرا و رؤسای نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج از کشور*. قابل دسترس در:

https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19872
خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰۲/۰۹/۰۸). *بیانات در دیدار بسیجیان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=54526
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٤/۱۰/۰۸). *بیانات در دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31770
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰٤/۰۹). *بیانات در دیدار مسئولان نظام در روز عید مبعث*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12834
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۱/۱). *بیانات در حرم مطهر رضوی*. قابل دسترس در:https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22233
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۰/۷/۱). *بیانات در دیدار اعضای شورای عالی مجمع التّقریب بین المذاهب الاسلامیّة*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2492
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳٦۹/۱۰/۱۰). *بیانات در دیدار فرماندهان و جمعی از پاسداران کمیته‌های انقلاب اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2400
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۱۱/۱۰). *بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18871
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٦/۲/۱۰). *بیانات در دیدار کارگران*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36366
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۸/۵/۱۰). *بیانات در دیدار جمعی از اعضای گروه‌های جهادی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43234
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۰۲/۱۱). *بیانات در دیدار جمعی از مداحان*. قابل دسترس در:https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22443
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۹/۱/۱۱). *بیانات در منطقه عملیاتی فتح‌المبین*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9091
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۳/۱۲/۱۱). *بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2741
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۰۲/۱۲). *پیام به مناسبت پیروزی ملت مبارز و مسلمان افغانستان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=2612
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰٤/۱۲). *بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33694
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۵/۱۱/۱۲). *بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9828
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۸/۱۲). *بیانات در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34815
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰٤/۱۳). *بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12857
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۰۷/۱۳). *گزیده‌ای از بیانات در دیدار اعضای شورای رهبری حماس*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=57931
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۷/۱۳). *بیانات در دیدار جمعی از نخبگان و برگزیدگان علمی*. قابل دسترس در:

در حال آماده سازی برای انتشار

https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17466
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۱/۰۸/۱۳). *بیانات در دیدار جمعی از دانش‌آموزان و دانشجویان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3152
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۲/۱۲/۱۳). *بیانات در خطبه‌های نمازجمعه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2705
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۰۳/۱٤). *بیانات در مراسم سومین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2623
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۲/۰۳/۱٤). *خطبه‌های نمازجمعه در چهارمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2671
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۳/۰۳/۱٤). *بیانات در مراسم پانزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2860
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۷/۰۳/۱٤). *بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3463
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۳/۱٤). *بیانات در مراسم بیست و دومین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12595
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۳/۱٤). *بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33259
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۹/۰۳/۱٤). *سخنرانی تلویزیونی به مناسبت سی‌ویکمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45814
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۰٦/۱٤). *بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23810
خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰۱/۱۰/۱٤). *بیانات در دیدار اقشار مختلف بانوان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=51655
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۹/۳/۱٤). *بیانات در اجتماع مردم کرج*. قابل دسترس در:https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2858
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۲/۰۵/۱۵). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3186
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۰/۰٦/۱۵). *بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3082
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۰۷/۱۵). *بیانات در جمع علما و روحانیون استان چهارمحال و بختیاری در شهرکرد*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=11160
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۰۷/۱۵). *بیانات در دیدار عمومی مردم چالوس و نوشهر*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8178
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۱۱/۱٦). *دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8678
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۵/۰۵/۱۷). *دیدار مسئولان وزارت امور خارجه و نمایندگان سیاسی جمهوری اسلامی ایران با رهبر انقلاب*. قابل دسترس در:https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17885

در حال آماده سازی برای انتشار

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸٦/۰۷/۱۷). *بیانات در دیدار دانشجویان نخبه و نفرات برتر کنکور و فعالان تشکل‌های سیاسی فرهنگی دانشگاه‌ها*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3404

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۸/۰۲/۱۸). *بیانات در دیدار طلاب حوزه‌های علمیه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42475

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۹/۰۳/۱۸). *بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9551

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٤/۰٦/۱۸). *بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30716

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۵/۰۷/۱۸). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3355

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷٤/۰۳/۱۹). *بیانات در خطبه‌های نمازجمعه تهران*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2756

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۰۹/۱۹). *بیانات در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=35137

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸٦/۱۰/۱۹). *بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام نوزدهم دی‌ماه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3419

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۱۰/۱۹). *بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18496

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۹/۱۱/۱۹). *بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=55201

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۱۱/۱۹). *بیانات در دیدار فرمانده و پرسنل نیروی هوائی ارتش*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8845

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۳/۱۲/۱۹). *بیانات پس از بازدید از ستاد فرماندهی نیروی زمینی سپاه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3272

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٤/۰٤/۲۰). *بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=302557

خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰٤/۰۹/۲۰). *بیانات در مراسم جشن میلاد حضرت زهرا (س)*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=62065

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷٤/۱۱/۲۰). *بیانات در خطبه‌های نمازجمعه تهران*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2784

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٤/۱۲/۲۰). *بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32587

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۰۲/۲۱). *بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته حوزوی و دانشگاهی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22536

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۹/۲۱). *بیانات در دیدار اعضای ستاد بزرگداشت ۹ دی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18361

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۹/۱۲/۲۱). *بیانات در سخنرانی تلویزیونی به مناسبت عید مبعث*. قابل دسترس در:

در حال آماده سازی برای انتشار

https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=47510
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۷/۰۲/۲۲). *سخنرانی تلویزیونی به مناسبت سی‌ویکمین سالگرد رحلت امام خمینی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45814
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۳/۰۵/۲۲). *بیانات دیدار مسئولان وزارت خارجه و سفرا و رؤسای نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با رهبر انقلاب*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27180
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۶۸/۰۶/۲۲). *بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2182
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۷/۱۲/۲۲). *بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673
خامنه‌ای، س.ع. (۱۴۰۱/۰۱/۲۳). *بیانات در دیدار مسئولان نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50037
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۹/۰۲/۲۳). *طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن: خلاصه جلسه بیستم: فرجام نبوت (۱)*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45595
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۷/۰۳/۲۳). *مروری بر تفسیر سوره برائت، آیه ۷۱*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39896
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۹/۲۳). *بیانات در مراسم جشن تکلیف دانش‌آموزان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=35137
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۸/۰۲/۲۴). *بیانات در دیدار مسئولان نظام*. قابل دسترس در:-https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42512
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۶/۰۷/۲۴). *بیانات در اجتماع مردم کرج*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2858
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۵/۰۹/۲۴). *بیانات در دیدار جمعی از پاسداران انقلاب اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2821
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۷/۰۹/۲۴). *بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4992
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۶/۱۲/۲۴). *بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39229
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/۰۳/۲۵). *بیانات در دیدار مسئولان نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33371
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۳/۰۵/۲۵). *بیانات در دیدار جمعی از مسئولان وزارت امور خارجه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=1173
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۰/۰۶/۲۶). *بیانات در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17269
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۶/۰۷/۲۶). *بیانات در دیدار نخبگان جوان علمی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37949
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۰/۱۲/۲۷). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3111

در حال آماده سازی برای انتشار

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۹/۰۲/۲۸). *بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان تشکل‌های دانشجویی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45639
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۵/۱۱/۲۸). *بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3376
خامنه‌ای، س.ع. (۱٤۰۲/۰۱/۲۹). *بیانات در دیدار رمضانی دانشجویان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=52554
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۰۸/۲۹). *بیانات در دیدار پنجاه هزار فرمانده بسیج سراسر کشور*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speechcontent?id=24552
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۵/٦/۳). *بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34162
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹٦/٦/۳۰). *بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37721
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۳/۰۱/۳۱). *بیانات در دیدار کارگزاران حج*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2710
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸٦/٦/۳۱). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3402
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۷/۱۰/٤). *بیانات در خطبه‌های نمازجمعه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2922
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷٦/۹/۵). *بیانات در اجتماع بسیجیان سراسر کشور به مناسبت هفته بسیج*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3233
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۲/۹/۵). *بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر*. قابل دسترس در:https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3205
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۱۲/٦). *بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8988
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳٦۸/٤/٦). *بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان سراسر کشور*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2116
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۵/٦). *بیانات در دیدار دانشجویان*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23346
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۱/۱۲/۷). *مصاحبه با خبرنگار صداوسیما در آستانه روز جهانی قدس*.قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2658
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۱/۸/۷). *بیانات در دانشگاه افسری امام علی (ع)*. قابل دسترس در:https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3151
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸۸/۱۲/۸). *بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در افتتاحیه همایش غزه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8952
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۸/٦/۸). *بیانات در اجتماع مردم قائن*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4214
خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۷۷/۸/۸). *بیانات در خطبه‌های نماز جمعه*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2915

در حال آماده سازی برای انتشار

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۸٤/۸/۸). *بیانات در دیدار کارگزاران نظام*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3318

خامنه‌ای، س.ع. (۱۳۹۲/۲/۹). *بیانات در اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی*. قابل دسترس در: https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22405

درخشه، ج.؛ افتخاری، اص.؛ ردادی، م. (۱۳۹٤). تحلیل مضمونی اعتماد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای. *جستارهای سیاسی معاصر*، ۱٦(۱٦)، صص. ٤٥–۷۰.

دهخدا، ع.ا. (۱۳۷۷). *لغت‌نامه دهخدا*. تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه لغت‌نامه دهخدا و مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی.

عابدی، ا.؛ کرمنیا، ر. (۱۳۹۱). ابعاد راهبردی نظریه دفاعی امام خمینی. *مطالعات دفاعی استراتژیک*، ۱۲(٤۷)، صص. ۱۳–٤۰.

عبداللهخانی، ع. (۱۳۸٦). *شناخت تهدیدهای امنیت ملی*. تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.

عراقچی، ع.ا. و همکاران (۱۳۹۹). راهبردهای سیاسی دفاع همه‌جانبه در افق احتمالی آینده. *مطالعات دفاعی استراتژیک*،۱۸(۷۹)، صص. ۹۹–۱۱۹.

عمید، ح. (۱۳٦۲). *فرهنگ فارسی عمید*. تهران: انتشارات امیرکبیر.

کیانی، س. (۱۳۹۵). *الگوی راهبردی دفاع همه‌جانبه از منظر قرآن کریم*. تهران: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.

کیوی، ر.؛ کامپنهود، ل.و. (۱۳۸۱). *روش تحقیق در علوم اجتماعی*. ع. نیک‌گوهر (مترجم). تهران: نشر توتیا.

محمدنژاد، م.ع.؛ نوروزی، م.ت. (۱۳۷۸). *فرهنگ استراتژی*. تهران: سنا.

معین، م. (۱۳۷٦). *فرهنگ فارسی معین*. تهران: انتشارات امیرکبیر.

نقیب‌السادات، س.ر.؛ ارباب افضلی، ح. (۱۳۹۳). تهدیدهای سیاسی تلفن همراه و راهکارهای مقابله با آن. *مطالعات عملیات روانی*، ۱۰(۳۹).

نوروزی، م.ت. (۱۳۸۵). *فرهنگ دفاعی امنیتی*. تهران: انتشارات سنا.

نوری، ع.ر.؛ مسعودی، ح.عل. (۱٤۰٤). دفاع تهاجمی روسیه در جنگ ۲۰۲۲ اوکراین؛ ماهیت و چالش‌ها. *ژئوپلیتیک*، ۲۱(۱)، صص.۱۱۲–۱٤۲.

References

Abdollahkhani, A. (2007). *Understanding threats to national security*. Tehran: Abrar Moaser International Cultural Studies and Research Institute. [In Persian]

Abedi, A., & Karamnia, R. (2012). The strategic dimensions of Imam Khomeini's defensive theory. *Strategic defense studies*, 12(47), p. 13–40. [In Persian]

Aghabakhshi, A., & Afshari-Rad, M. (2004). *Dictionary of political science*. Chapar. [In Persian]

Ahmadi-Zadeh-Fard, M. & et al. (2019). Optimal allocation of defense resources between active defense and passive defense approaches. *Game of war*, 2(5), p. 91–101. [In Persian]

Akhbari, M., Kalantari, F., Labbaf, A., Mehriyari, R., & Nouri-Fard, A. A. (2024). The function of territorial planning in political defense, with an emphasis on population. *Strategic defense studies*, 22(98), p. 85–109. [In Persian]

Amid, H. (1983). *Amid Persian dictionary*. Tehran: Amirkabir Publications. [In Persian]

در حال آماده سازی برای انتشار

Araghchi, A. A. & et al. (2020). Political strategies for comprehensive defense in a prospective future. *Strategic defense studies*, 18(79), p. 99–119. [In Persian]
Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: An analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), p. 385–405.
Avar, A., & Sobhani-Far, A. (2021). A model for managing political-security threats in the Islamic Republic of Iran based on awareness, trust, and social participation. *Basij strategic studies*, 24(92), p. 153–185. [In Persian]
Avar, A., Nasrollahzadeh, M. J., Mottaghi, A., & Tavakkoli, H. (2023). A strategic model for managing political-security threats in the Islamic Republic of Iran, with an emphasis on social capital. *Protection-security research*, 12(46), p. 39–62. [In Persian]
Bagheri Chokami, S. (2022). *The political dimension of defense and security in the thought of Imam Khamenei*. National Defense University. [In Persian]
Bakhtiari, A. (2016). The impact of the country's economic defense components on comprehensive defense, with an emphasis on the guidelines (strategies) contained in the official documents issued by the Supreme Leader. *Defense strategy*, 14(54), p. 93–124. [In Persian]
Bani-Ashraf, S. A. H., & Farzandi, A. A. (2024). Elucidating the political dimension of the Islamic Revolution's defense-security theory. *Theory-construction and innovation chairs in humanities*, 1(1), p. 83–111. [In Persian]
Clausewitz, C. V. (1966). *Schriften, Aufsätze, Studien, Briefe* (W. Hahlweg, Ed.). Vandenhoeck & Ruprecht.
Dehkhoda, A. A. (1998). *Dehkhoda Dictionary*. Tehran: University of Tehran, Dehkhoda Dictionary Institute and International Center for Persian Language Education. [In Persian]
Derakhsheh, J., Eftekhari, A., & Raddadi, M. (2015). A thematic analysis of trust in the thought of Ayatollah Khamenei. *Contemporary Political Essays*, 16(16), p. 45–70. [In Persian]
Hosseini, H. (2011). *Persuasive communication: From practical teachings to scientific findings*. Imam Hossein University, Faculty and Research Institute of Social and Cultural Sciences. [In Persian]
Jafarinia, A., Javadi-Nobandegani, M. J., & Ejtehadi, S. A. (2025). Strategies for countering political threats in Iran–Iraq relations. *Interdisciplinary studies of strategic science*, 15(59), p. 7–31. [In Persian]
Khamenei, S. A. (1989, December 27). *Remarks at a meeting with a group of Sunni scholars.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2237 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1989, June 27). *Remarks at a meeting with a group of Basij members from across the country.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2116 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1989, September 13). *Remarks at a meeting with various groups of people.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2182 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1990, November 22). *Remarks at a meeting with commanders of the Islamic Revolutionary Guard Corps' Basij Resistance Force from across the country*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2383 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1991, December 31). *Remarks at a meeting with commanders and a group of members of the Islamic Revolution Committees.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2400 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1991, September 23). *Remarks at a meeting with members of the Supreme Council of the Assembly for the Rapprochement of Islamic Schools of Thought*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2492 [In Persian]

Khamenei, S. A. (1992, December 10). *Remarks at a meeting with members of the Supreme Council of the Cultural Revolution.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=35137 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1992, July 2). *Message on the occasion of the victory of the struggling Muslim people of Afghanistan.* URL= https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=2612 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1992, June 22). *Remarks in the sermons of Friday prayers*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2608 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1992, June 4). *Remarks at the ceremony commemorating the third anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2623 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1992, October 5). *Selected remarks at a meeting with members of the Hamas Leadership Council.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=57931 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1992, October 7). *Remarks at a gathering of scholars and clerics of Chaharmahal and Bakhtiari Province in Shahrekord*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=11160 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1993, February 26). *Interview with an IRIB reporter on the eve of International Quds Day*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2658 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1993, June 4). *Friday prayer sermons on the fourth anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2671 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1994, April 20). *Remarks at a meeting with Hajj officials*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2710 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1994, March 4). *Remarks in the Friday prayer sermons*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2705 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1995, June 9). *Remarks in the sermons of Tehran Friday prayers.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2756 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1995, March 3). *Remarks in the sermons of the Eid al-Fitr prayer*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2741 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1996, August 8). *Meeting with officials of the Ministry of Foreign Affairs and diplomatic representatives of the Islamic Republic of Iran.* URL= https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17885 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1996, December 14). *Remarks at a meeting with a group of Islamic Revolution Guards.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2821 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1996, February 9). *Remarks in the sermons of Tehran Friday prayers.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2784 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1996, May 23). *Meeting of a large group of operational personnel of the Army Ground Forces with the Commander-in-Chief.* URL= https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=17855 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1996, November 25). *Remarks at a meeting with various groups of people*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2819 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1997, December 24). *Remarks at a meeting with a group of scholars, clerics, and seminary students on the eve of the holy month of Ramadan*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2867 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1997, February 1). *Remarks in the sermons of Tehran Friday prayers*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9828 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1997, November 26). *Remarks at a nationwide gathering of Basij members on the occasion of Basij Week.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3233 [In Persian]

Khamenei, S. A. (1997, October 16). *Remarks at a gathering of the people of Karaj*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2858 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1998, December 25). *Remarks in the sermons of Friday prayers*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2922 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1998, October 30). *Remarks in the Friday prayer sermons*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2915 [In Persian]
Khamenei, S. A. (1999, October 30). *Remarks at a gathering of the people of Qa'en.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4214 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2001, February 7). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic and ambassadors of Islamic countries.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=55201 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2001, September 6). *Remarks at a meeting with members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3082 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2002, March 18). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3111 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2002, November 4). *Remarks at a meeting with a group of school and university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3152 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2002, October 29). *Remarks at Imam Ali Military Academy*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3151 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2003, August 6). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3186 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2003, November 26). *Remarks in the sermons of the Eid al-Fitr prayer*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3205 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2004, August 15). *Remarks at a meeting with a group of officials of the Ministry of Foreign Affairs.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=1173 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2004, June 3). *Remarks at the ceremony commemorating the fifteenth anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2860 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2005, March 9). *Remarks following a visit to the headquarters of the IRGC Ground Forces Command.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3272 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2005, October 30). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3318 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2006, October 10). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3355 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2007, February 17). *Remarks at a meeting with the people of East Azerbaijan Province.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3376 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2007, October 9). *Remarks at a meeting with outstanding university students, top university entrance examination candidates, and activists in university political and cultural associations.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3404 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2007, September 22). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3402 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2008, August 23). *Remarks at a meeting with the president and members of the cabinet.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3661 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2008, December 14). *Remarks at a meeting with faculty members and students at Iran University of Science and Technology.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=4992 [In Persian]

Khamenei, S. A. (2008, January 9). *Remarks at a meeting with the people of Qom on the anniversary of the January 9 uprising.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3419 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2008, June 3). *Remarks at the ceremony commemorating the nineteenth anniversary of the passing of Imam Khomeini*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3463 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2009, July 27). *Remarks at a meeting with members of the Office of the Leader and the Guardian Protection Corps.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7770 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2009, October 7). *Remarks at a public meeting with the people of Chalus and Nowshahr.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8178 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, February 25). *Remarks at a meeting with members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8988 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, February 27). *Remarks at a meeting with participants in the opening session of the Gaza Conference*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8952 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, February 5). *Meeting with the people of Mazandaran on the anniversary of the Sixth of Bahman uprising.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8678 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, February 8). *Remarks at a meeting with the commander and personnel of the Army Air Force.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8845 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, January 26). *Remarks at a meeting with the people of Mazandaran on the anniversary of the Sixth of Bahman uprising*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8678 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, June 8). *Remarks at a meeting with members of the Islamic Consultative Assembly*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9551 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2010, March 31). *Remarks at the Fath al-Mobin operational area.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=9091 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, December 12). *Remarks at a meeting with members of the Headquarters for Commemorating the Ninth of Dey.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18361 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, July 1). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic on the occasion of Eid al-Mab'ath.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12834 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, July 4). *Remarks at a meeting with commanders of the Islamic Revolutionary Guard Corps.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12857 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, June 4). *Remarks at the ceremony commemorating the twenty-second anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=12595 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, March 21). *Remarks at the holy shrine of Imam Reza at the beginning of the year 2011*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=11804 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, October 5). *Remarks at a meeting with a group of scientific elites and distinguished scholars.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17466 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2011, September 17). *Remarks at the International Conference on Islamic Awakening.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17269 [In Persian]

Khamenei, S. A. (2012, December 28). *Remarks at a meeting with ambassadors and heads of Iranian diplomatic missions abroad.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=19872 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2012, January 30). *Remarks at a meeting with participants in the World Assembly of Youth and Islamic Awakening.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18871 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2012, January 9). *Remarks at a meeting with the people of Qom on the anniversary of the January 9 uprising.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=18496 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2012, July 24). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20534 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, April 29). *Remarks at the World Assembly of Islamic Awakening and Ulema*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22405 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, July 27). *Remarks at a meeting with university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23346 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, March 21). *Remarks at the holy shrine of Imam Reza.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22233 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, May 1). *Remarks at a meeting with a group of eulogists*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22443 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, May 11). *Remarks at a meeting with a group of distinguished women scholars from seminaries and universities*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22536 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, November 20). *Remarks at a meeting with 50,000 Basij commanders from across the country.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speechcontent?id=24552 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2013, September 5). *Remarks at a meeting with the chairman and members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=23810 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2014, August 13). *Meeting of officials of the Ministry of Foreign Affairs, ambassadors, and heads of diplomatic missions of the Islamic Republic of Iran abroad with the Leader of the Revolution.* URL= https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=27180 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2015, December 29). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic and guests attending the International Islamic Unity Conference*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31770 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2015, July 11). *Remarks at a meeting with a group of university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=302557 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2015, September 9). *Remarks at a meeting with various groups of people.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30716 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, April 25). *Meeting of the members of the Supreme Council of the Center for the Islamic-Iranian Model of Progress with the Leader of the Revolution*. URL= https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=32895 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, August 24). *Remarks at a meeting with the president and members of the cabinet.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34162 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, December 13). *Remarks at a ceremony marking the religious coming of age of school students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=35137 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, February 8). *Remarks at a meeting with commanders and personnel of the Army Air Force and Air Defense Force.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32222 [In Persian]

Khamenei, S. A. (2016, June 14). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33371 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, June 22). *Meeting of the president and members of the cabinet with the Leader of the Revolution.* URL= https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=33566 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, June 3). *Remarks at the ceremony commemorating the twenty-seventh anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33259 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, March 10). *Remarks at a meeting with the chairman and members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32587 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, May 23). *Remarks at Imam Hussein University of Officer Training and Guard Education.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33172 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, May 26). *Remarks at a meeting with the chairman and members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33198 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, October 29). *Remarks at a meeting with school and university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34815 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2016, September 2). *Remarks at a meeting with a group of university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=33694 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2017, April 30). *Remarks at a meeting with workers.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36366 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2017, October 18). *Remarks at a meeting with young scientific elites.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37949 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2017, September 21). *Remarks at a meeting with the chairman and members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37721 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2018, June 13). *A Review of the Exegesis of Surah al-Baraʾah, Verse 71.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39896 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2018, March 15). *Remarks at a meeting with the chairman and members of the Assembly of Experts.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39229 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2018, May 23). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39655 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2018, May 28). *Remarks at a meeting with a group of university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=39710 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2019, August 1). *Remarks at a meeting with members of jihadi groups*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43234 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2019, March 13). *The Second Phase of the Revolution: A Statement Addressed to the Iranian Nation.* URL= https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2019, May 14). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42512 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2019, May 8). *Remarks at a meeting with students of Islamic seminaries.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42475 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2019, November 27). *Remarks at a meeting with Basij members*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44267 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2020, June 3). *Remarks at a gathering of the people of Karaj*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2858 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2020, June 3). *Televised address on the occasion of the thirty-first anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45814 [In Persian]

Khamenei, S. A. (2020, June 3). *Televised address on the occasion of the thirty-first anniversary of the passing of Imam Khomeini.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45814 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2020, May 12). *An Outline of Islamic Thought in the Qur'an: Summary of Session 20: The Fate of Prophethood (1).* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45595 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2020, May 17). *Remarks in a video conference with representatives of student associations.* URL=https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45639 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2021, March 11). *Televised address on the occasion of Eid al-Mabʿath.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=47510 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2021, October 24). *Remarks at a meeting with guests attending the International Islamic Unity Conference and a group of officials of the Islamic Republic*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=48891 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2022, April 12). *Remarks at a meeting with officials of the Islamic Republic.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50037 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2022, April 26). *Remarks at a meeting with a group of university students*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50102 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2022, July 27). *Remarks at a meeting with Friday prayer leaders from across the country.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=50689 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2023, April 18). *Remarks at a Ramadan meeting with university students.* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=52554 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2023, January 4). *Remarks at a meeting with women from various walks of life*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=51655 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2023, November 29). *Remarks at a meeting with Basij members*. URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=54526 [In Persian]
Khamenei, S. A. (2025, December 11). *Remarks at a ceremony celebrating the birth anniversary of Lady Fatimah (peace be upon her).* URL= https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=62065 [In Persian]
Kiani, S. (2016). *A strategic model of comprehensive defense from the perspective of the Holy Qur'an*. Tehran: National Defense University and Higher Institute of National Defense and Strategic Research. [In Persian]
Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
Moein, M. (1997). *Moein Persian dictionary*. Tehran: Amirkabir Publications. [In Persian]
Mohammadnejad, M. A., & Norouzi, M. T. (1999). *Dictionary of strategy*. Tehran: Sana. [In Persian]
Naghib al-Sadat, S. R., & Arbab Afzali, H. (2014). Political threats posed by mobile phones and ways to counter them. *Psychological operations studies,* 10(39). [In Persian]
Norouzi, M. T. (2006). *Defense and security dictionary*. Tehran: Sana Publications. [In Persian]
Nouri, A. R., & Masoudi, H. A. (2025). Russia's offensive defense in the 2022 war in Ukraine: Nature and challenges. *Geopolitics,* 21(1), pp.112–142. [In Persian]
Poursaeid, F. (2012). Imam Khomeini and the soft management of national defense: A case study of the imposed war. *Strategic studies,* 14(57), p. 7–30. [In Persian]
Quivy, R., & Campenhoudt, L. V. (2002). *Research methods in the social sciences*. A. Nikgohar (Trans.). Tehran: Toutia Publishing. [In Persian]

Ras, A. R. (2024). The South China Sea geopolitical dynamics and Indonesia’s maritime security: A political defense analysis. *Sosiohumaniora,* 26(3), pp. 549–557. https://doi.org/10.24198/sosiohumaniora.v26i3.64461
Servati, M. (2025). *The Doctrine of hybrid jihad*. Hooshmand Publications. [In Persian]
Tajabadi, H., & Moradian, B. (2014). The defense-security diplomacy of the Islamic Republic of Iran in response to the United States' coercive diplomacy. *Soft power,* 4(11), pp. 49–78. [In Persian]

در حال آماده سازی برای انتشار